

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

Idun

GRUNDAVD-AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 29 NOVEMBER 1914.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

AGNES FRUMERIE OCH HENNES 'GUBBAR'

KONSTNÄRINNAN

✿ FÖRBEREDER

EN UTSTÄLLNING I HEMLANDET

DESSA KORTA RADER om Agnes Frumeries konst skrefvos någon gång i somras och voro afsedda att då inflyta i Idun. Men kriget kom emellan och dess händelser vände upp och ned på åtskilligt af redaktionens planer och syften för lång tid framåt. Uppsatsen blef följaktligen

I SVENSK KONST HAR Agnes Frumerie liksom en ö för sig. Där fladdra humorns fjärlar och där leka skämtets ysra skalkar, men öfver det hela är det en varm, kvinnlig känsla, som för spiran.

Hennes konst är nämligen inte, om man så vill, "le grand art." Den har ingen monumental prägel och inga stora later. Den är framför allt intim och söker den roliga eller graciösa situationen mer än de nobla linjerna. Men den har sin nobless, som ligger i det fint och juste uttryckta, den sannt mänskliga karaktären.

liggande. Nu har emellertid konstnärinnan, som så många andra paris-svenskar, återvänt till hemlandet och ämnar inom en nära framtid anordna en utställning af sina verk i Stockholm. Vi ha därför funnit tiden vara inne för artikeln's offentliggörande i våra spalter.

Det är inte anekdoter, som hon knäpar samman i lera. Det är lifsbilder hon ger, icke karikatyrer af människor och saker.

Hon har intel gemensamt med den odödliga Döderhultarn, annat än det att hon som han gör "gubbar". Och när hon kallar sina små människogrupper med en intagande brist på konstnärstafänga för "gubbar", är det idéer hon menar. Det ligger en smula lefnadsfilosofi, ja, ibland inte så litet i dem. Agnes Frumerie, så glad och "rococo" hon är, har fått mer än kvinnor bruka af tänkandets gåfva,

ATELIERN

Från min fönstersmyg. De gamlas plats.

VAD BLIR DET AF DE GAMLA? Arbetarklassens gamla ha fattighuset, då de ej ha barn i stånd att sörja för dem. Fattighuset är en beklämmande tröst tillflyktsort, om hvilken mycket kunde vara att säga. Men på den kroppsarbetande klassens behof och villkor äro många blickar och tankar riktade. Vida mindre uppmärksammas den medelklass, hvilken liksom kroppsarbetarne lever "ur hand i mun", hvilken lika litet som de har tillfälle att spara samman något för de aftagande krafternas dagar — och som icke ens har fattighuset att fly till. Hvad blir det af alla dessa, hvilkas lif varit arbete och möda, då det som bäst varit hafver, alla dem, hvilkas anspråkslösa pliktuppfyllelse aldrig förmådde lyfta dem högt nog att plocka lifvets gyllene frukter, alla dem, som trängdes åt sidan af kraftigare och hänsynslösare medtäflare, alla dem, som icke voro smidiga nog, icke anspråksfulla nog, icke hårdhudade nog att bestå i den stora striden om lyckan — hvad blir det af dem?

Statstjänaren har sin lilla pension, och en och annan i enskild tjänst äfven. Men ej många. Några ha barn så pass väl situerade att de kunna taga hand om dem. Några få plats på ålderdomshem och liknande institutioner. Men dessa ha tillkommit på enskildt initiativ, begränsa sin verksamhet till vissa kategorier och räcka ej långt. Där fordras det att till stor del uppge självbestämmande och individualitet, det kännes tungt, och dock hvilken lycka att ha värme och husrum och en tryggad brödbit! De som icke få plats där, de som icke äga barn eller hvilkas barn kämpa för brödet som de eller kanske till och med själfva behöfva stöd, de som icke genom pension tillförsäkras en knapp existens — hvad väntar dem? Half svält, viggade middagskronor, en och annan allmosa af någon lyckligare gammal vän, allt mera trädnytt kläder, allt uslare och kallare vindskamrar, till sist kollapsen och sjukhuset — hvad vet jag? Stackars gamle män!

Allt mänskligt lidande bör väcka vår medkänsla. Och dock synes det mig, som om i vår tid med dess nivelleringsstendenser ej det särskilda lidande tillräckligt beaktades, hvilket Dante gaf vitsordet "Nessun maggior dolore" — det att ha sett lyckligare, "bättre" dagar. Det att minnas en komfort och hemtrefnad, där välbefinnandets små vanor och behof själfvallet tillfredsställes — det måste stegra torfvligheten, ofrefnaden och umbärandena till outhärdlighet. Att se dörrar stängda eller ogästvänlighet på glänt, som fordom villigt lämnat väg in till festbordet eller hvardagens muntert flammande brasa — att möta besvärade leenden, genomskinliga undflykter i en krets, som förr var den trygga, gifna kamratreisen, — att se prestationerna af en fordom uppskattad talang eller förmåga mottagas allt ovilligare och snäfvare, betalas allt knappare och allt mer med minen af allmosegifning — allt detta måste ju utgöra ett martyrium, hvilket den i alla händelser besparas, hvars lif förflutit under tämligen enahanda omständigheter; de må ha varit huru trista som helst. Det är hårdt att undergå detta martyrium utan annan förskyllan än den att man åldras.

Säger nu någon att detta är oduglighetens visserligen hårda öde, så visar det blott, att

han själf lefvat under omständigheter, hvilka aldrig satt hans duglighet allvarligt på prof, eller också att han är en af framgångens hårdhudade män. Det finnes åtskilligt hederligt folk, som beundra sådana och anse att världen är så idealiskt inrättad, att framgången är kriteriet på duglighet. Detta är emellertid en sanning med stor modifikation. Framgången erfordrar visserligen åtskilliga goda egenskaper, såsom energi, uthållighet, vakenhet, praktisk blick och så pass redbarhet, att man åtminstone icke kommer i konflikt med lagen. Den betingar också åtskilliga fula egenskaper, såsom att kunna taga en förödmjukelse för vinningens skull, att kunna dagtinga med sin öfvertygelse, att kunna välja en vän planmässigt och begagna honom till social stege, för att behändigt sparka bort honom, när sista steget är taget. Det fordras att kunna falla undan, när så lämpar sig, hålla sig framme och göra sig gällande när tillfälle gifves. Men hvad som framför allt fordras, är själfviskhet. Detta är nästan axiomatiskt klart. Som regel kommer en människa dit hon går, vinner det hon eftersträfvat. För att vinna framgång är hufvudvillkoret just att stadigt fatta den egna framgången i sikte som det mål, hvilket alla andra hänsyn måste underordnas. Oredlig och ondskefull bör man icke vara och lika litet samvetsgrann och god; endast själfvisk. Framstående egenskaper i andra riktningar kunna vara till nytta eller åtminstone icke till hinder för framgången; men i moraliskt hänseende är framgångens man medelmåttans man. Bland dem som icke lyckas befinna sig de, som stå moraliskt under honom, men också alla de som stå öfver honom. Där befinna sig de stolta, som brytas hellre än de böjas; där befinna sig de anspråkslösa, som icke begära mera af lifvet än sitt tryggade dagliga bröd och icke tänka sig, att den redbara pliktuppfyllelsen har rätt till mer än så. Där är den som försakar världslig vinning hellre än sviker sin idé; den som drager försorg om gamla föräldrar och omyndiga syskon, den som gifter sig med den flicka han älskar och som älskar honom, och delar med henne och barnen sitt knappa bröd, i stället för att söka en hustru, som genom pengar eller relationer kan bjuda honom ett handtag på vägen mot höjderna. Där står den som kände så lifligt för andras nöd, att han drog handen tillbaka från brödkakan, därför att medtäflaren behöfde den bättre än han; och sedan — ty sådant är lifvet — kanske det aldrig bjöds honom någon brödkaka mer. Där stå många, många anförvanter till änkan, som lade sin sista skärf i offerkistan; ty till lycka för vår arma värld var hennes släkt ej så liten som man kanske tror. Ja, i deras kretsar, som icke lyckats, ha änglarna ganska brådt med sina anteckningsböcker; men i de mänskliga tideböckerna står intet skrivet om allt detta.

Härmed vill jag visst icke hafva sagdt något så absurdt som att ej oduglighet ofta nog är orsaken till misslyckande och misär. Men dess orsaker äro så många. De hefta otur, olycka, sjukdom, försagdhet, vekhet och mycket annat; och att en af dem är moralisk öfverlägsenhet, det frångår jag icke. Ty sådant är lifvet, att den gör oss mycket litet skickade till kampen för tillvaron.

Undertecknad hör icke till dem, som finna skäl att slösa bläck och trycksvärta på att klagga öfver missförhållanden, som icke kunna hjälpas. Icke heller till dem som tro att världen liknar träbrickorna i barnens lådor, hvilka ovillkorligen måste kunna läggas i ordning, så att de bilda en stjärna eller något

och den omsätter hon i skulptur. Honny soit qu'il m'aly pense!

I Garches bredvid den sköna Saint Cloud-parken, nära ängar och blommor, har hon sin ateljé. Den ligger så inbäddad i grönska, så gömd, att man inte anar den. Kommer man in och öfverraskar ägarinnan, tar hon en min som ett barn, som man kommer på med att göra odygd. Hon ser halft förlägen, halft skamsen ut, och det är möjligt, att hon sätter händerna bakom ryggen, om de äro leriga.

Men det ligger en stor knipslughet bakom denna fronderande naivitet. Ta den inte för äkta! Hon vill bara pröfva er.

Och då hon blygt frågar, om ni tycker att det är något med hennes "gubbar", så är hon konstnärligt anspråkslös, men än mer nyfiken att se, om ni begriper henne, om ni öfverhufvud begriper något.

Men en sak är hon allvarligt rädd för. Det är kritiken, jag menar tidningskritiken. Hon har en sann och lefvande förmimelse af dess stora vikt och betydelse. Och i synnerhet är hon rädd, att den skall anse hennes konst vara gammaldags. Hon darrar på rösten, när hon talar om den.

Mest därför är hon rädd att utställa hemma. "Här ute," säger hon "är man van vid mig." På salongen, så hos "La Société Nationale" som bland "Les Femmes Peintres et Sculpteurs", är hon med hvarjt år och den franska kritiken är artig mot henne.

Inom kort ämnar hon emellertid trotsa vår svenska kritik och utställa i Stockholm, för första gången på mycket länge.

Det blir inte bara "gubbar", hon kommer med, dessa gubbar, af hvilka vi här i bild ge ett par färska exemplar, beklagande att ej äfven ha till hands hennes underbart förtju-sande "Spökrädda barn", mästestycket i genren, eller den öfverdådiga "På omnibus-taket". Det blir också porträttskulptur, som hon på senare tid ägnat sig åt, och däribland hennes ypperliga bystporträtt från årets salong af den framstående franske keramisten Lachenal. Äfven karaktäristiska barnporträtt har hon åtskilliga att visa, som t. ex. den här afbildade "Eros chagrin". Bland svenska konstnärinnor är hon jämte Ida Mattson den mest kända i Frankrike och officiella hedersvedermälen ha inte fattats henne. Hon är associée i "La Société Nationale" och har både de franska akademiska palmerna och officerstecknet af "Instruction Publique", som själfve undervisningsministern egenhändigt öfverlämnade till henne vid den kvinnliga konstnärsföreningens senaste årsbankett.

VOLMAR.

TUBERKULOSFÖRENINGENS NYA JUL- OCH NYÅRSMARKE,

som nu utsändts i marknaden, framställer en förminskning i färgtryck af en af prins Eugens taflor, "Vintermotiv från Valdemarsudde". Det vackra lilla märket kostar som vanligt 2 öre och anbefalles på det lifligaste till alla korrespondenter.

<p>Pre-operationspris:</p> <p>Vanl. upplagar: Helt år..... Kr. 3.50, Halft år..... > 3.25, Kvartal..... > 1.75, Månad..... > 0.75</p> <p>Praktupplagan: Helt år..... Kr. 9.—, Halft år..... > 4.50, Kvartal..... > 2.25, Månad..... > 0.90</p>		<p>Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsgatan 45.</p> <p>Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.</p> <p>Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.</p> <p>Verket direktören kl. 11—1</p>		<p>Stockholm, Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.</p> <p>Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.</p> <p>Riks 86 50. Allm 43 04.</p>		<p>Annonspris:</p> <p>Pr millimeter enkel spalt: 25 öre efter text. 30 öre å textside. 20% förhöjning för särsk. begärd plats.</p> <p>Utländska annonser: 30 öre efter text. 35 öre å textside. 20% förh. för särsk. begärd plats.</p>	
---	--	---	--	---	--	---	--

annat vackert; det gäller bara att hitta på rätta sättet. Tvärtom tror jag att världen består af en samling mycket heterogena och oöfverensstämmande träbitar, som det icke är möjligt att i sin helhet bringa i något slags planmässigt förhållande till hvarandra. Men ett par tre af dem kunna ju alltid passas ihop till något nyttigt och förnuftigt; och om jag skrifvit om gamla män och deras oförtjänta nöd, är det emedan jag tror att här är ett missförhållande, som åtminstone i viss mån skulle kunna rättas. Så sannt det finns en ärlig vilja att rätta sociala missförhållanden; och det gör det.

Denna nöd är mera akut nu än förr. Ty fordom gick hela arbetet i ett långsammare, för de gamle mera lämpadt tempo; det följde de gamla vägar, de lifvet igenom gjort sig förrogna med, och detta gaf äfven deras lifserfarenhet ett värde, som nutiden icke tillerkänner den. Vår tid har icke mycket bruk för de gamle. Dess hetsande, dess jäktande, dess rörlighet, dess ständiga ombyte af metoder, omläggning af affärer passar dem icke. Därför är också lösen på alla områden: ungt folk, nytt folk!

Det finns äfven nu mången human arbetsgifvare och arbetsledare, som behåller sina gamla medhjälpare och kamrater på deras platser. Men det händer — mången gång just därför — att en sådan affär ej ger samma afkastning som en konkurrentaffär. Då heter det från otåliga bolagsmän: ny ledning; och det kommer en ny chef, en af denna amerikanska arbetsgifvartyp, som är den mänskliga självviskhetens underliga reaktion mot tidens varmhjärlade sociala sträfvan, och så blir lösen: nytt folk, ungt folk öfver lag! Och så kastas de stackars gamla mänskliga inventarierna, som arbetat så redligt och pliktroget de förmått och förstått, ut på gatan att frysa och svälta. Ty hvem vill nya n ställa gammalt folk? Ingen, icke ens den mest humane. Han skakar på hufvudet och säger: "non possumus"

Det kan väl som allmän regel sägas att om en man vid femtio år ej "gjort sin lycka", så gör han det aldrig. Och detta tager amerikanen till ursäkt — om han anser sig behöfva någon; han säger: hade han dugt till något, så hade han varit något nu. Men om mannen som passerat sina krafter kulmen, ej längre lämpar sig för en modern chefsbefattning med dess hetsande och nervspännande ansvarsbörda, dess ständiga afgöranden, dess kraf på oafällig anpassning efter det nya och nyaste — är det ett skäl till att han skall frysa och svälta?

Det som här vore önskvärdt, vore att den grundsatsen vunne erkännande, att inom hvarje särskildt område allt arbete, som den gamle kan göra utan att äfventyra det helas framåtgående och utveckling också reserverades för honom. Lifvets middagshöjd må vara chefsarbetets tid. Men i allt arbete, som icke står på minuter, icke kräver snabba beslut och snabb handling och ej heller friska kroppskrafter, borde den gamle ha företrädet framför den medsökande unge. Denne har ju framtiden för sig, och det finnes äfven en del särskildt för honom lämpadt arbete.

Den tid kommer ju i alla händelser för den som lever länge nog, då äfven resterna af arbetskraften sviker. Men det är lättare för det allmänna och de enskilde att då räcka till att taga hand om de hjälpbehöfvande, om arbete får stå till buds, så länge ännu arbetsförmåga finnes.

ANNIE ÅKERHIEM.

Maria Aurora Königsmarck. Efter en samtida målning på slottet Blankenburg i Braunschweig.

Ett svenskt kvinnoöde.

Maria Aurora Königsmarck.

EN 16 JUNI ANNO 1684 INTRAFade i Stockholm en händelse, som skulle komma att låta tala om sig i dess dåvarande förnäma kretsar. I det till kongl. slottet hörande Bollhuset, där ett litet sällskap fröknar och kavaljerer förlustat sig med att spela fjäderboll, kom det mellan herrarne Axel Sparre och Claes Gustaf Horn till ordbyte, resulterande i, att Sparren med en liten solfjäder han hållit i handen slog Horn ett slag i ansiktet. Horn grep ögonblickligen till värjfastet för att draga blankt, och ingen vet hvad följden kunnat bli af denna riskabla situation, om icke en af de närvarande damerna kastat sig emellan och Sparre därvid skyndat ut ur huset. Rättegång blef det i alla fall, ty saken föll inom området af de gärningar, hvilka enligt af Majestätet utfärdade Duell-Placatet skulle beifras och näpas. Vittnesmål infordrades och inlagor skrefvos. Då det dock icke syntes möjligt bevisa, att Horn jämväl blifvit träffad i ansiktet af den hand, som hållit solfjäders, och vedersakaren Sparre svor på att det hela skett "af wådha och emot min willia", blef han frikänd.

Två månader senare, i september, inkom emellertid till Hofrätten berättelse om ny sammansättning mellan de tvenne kavaljererna, också nu i Bollhuset, hvarvid Claes Horn "wäldsamlingen med en käpp baak på ryggen attackerat" Sparren och ett ordentligt slagsmål utspunnit sig, tills framskyndande herrar lyckades skilja hetspörrarne åt och Horn grep till flykten.

Han flydde, och han förblef borta. Det hade nu blifvit en allvarlig sak af solfjädersleken från i juni. Bollhuset ansågs utgöra en del af Stockholms Slott, och fridsbrott därstädes var liktydigt med brott mot konungens edsöre. Skandalen var komplett. Den 4 november dömdes den alljämt frånvarande Claes Horn att mista lif, ära och lösöre, "och sådant med rätta", tillägger utslaget.

Ofvanstående kortfattade skildring af en episod, som ger en nog så god inblick i tidens lif, är tagen ur det nyutkomna praktverket Maria Aurora Königsmarck, en Krönika af Birger Mörner, och den dam, hvars namn låg bakom och under de tvenne hetsiga unga herrarnes bittra fiend-

skap var — bokens sköna hjältinna. Hennes var solfjäders från första akten, och när den dömde nu flydde ur sitt fädernesland, som han aldrig mer skulle återse, förde han hennes minne med sig såsom sin dyrbaraste klenod. Och Birger Mörner, Auroras sentida häfdatecknare, försäkrar oss, att med denne Claes Gustaf Horn, svärmaren, poeticus, gick också hennes eget hjärta för alltid i landsflykt.

Det är ett romanuppslag som inte många, och Birger Mörner har också i sin breda krönika, späckad med tidsdokument, omfattande en god del af hela Königsmarck-släktens öden och inte så litet af epokens växlingar i öfrigt, ägnat denna skymda och hopplösa kärleks saga en öm uppmärksamhet. Få vi tro honom, och han lägger många fakta på bordet, så var den hemliga röda tråden i den mångbesjungna, europeiskt beryktade Auroras tillvaro en aldrig öfvervunnen svärmisk känsla för ungdomsvännen, tillbedjaren från de dagar, när hennes första rosiga vår förtjusade samtiden Stockholm. Och hvem var då han? En kavaljer bland de andra, en ung poet, nu vorden en kringflackande, hemlös och lifdömd utfattig adelsman, hvilken det aldrig skulle lyckas finna rätt plats i världen, hvems felet nu var, och som småningom skulle sjunka ned till den rene äfventyrarens nivå, lefvande för dagen, ur hand i mun, förföljd för gäld, och försvinnande till sist utan spår.

Denna röda tråd kommer också väl till synes i Birger Mörners Aurora Königsmarck-studie, om den äfven inte där gjorts till hufvudmoment. Författaren gör oss delaktiga af den första bekantskapen mellan de unga tu. Auroras far, som varit i svensk tjänst och vice guvernör öfver Bremen och Verden är död. Modern, född svensk friherrinna Wrangel, reser i och för familjeprocesser upp till Stockholm och bosätter sig där några år. Vid hofvet lysa de två unga fröknarna Königsmarck snart som första rangens stjärnor, och från en badresa till Medewij återger Mörner en liffull relation af Auroras egen hand. Det är just vid detta Medewij den unga damen formerar Claes Gustaf Horns bekantskap, under en stor carouse, där han föreställer Bacchus, och hvarom Aurora skrifer: "Jag kan bedyra Eder, att ingen tafla öfver debauchen finnes, där denna gudomlighet mera lefvande utmålats." Hon har genast märkt och beundrat honom.

Bekantskapen fortsattes i Stockholm, och den afbrytes där på sätt vi redan sett. Den firade unga fröken, till hilkens lagrar också sällat sig skaldinnans, har förmodligen tegat och lidit utan att förråda något af hvad hon därvid kännit. "Hennes masque var leende," säger Mörner. Huruvida någon förbindelse mellan flyktingen och henne upprätthålles, få vi inte veta. Tiden går. Omkring Aurora börja leden af de närmaste glesna. Hennes enda syster finner sin lycka och gifter sig med en grefve Lewenhaupt, som kort därpå går i Hannoveransk krigstjänst. Hennes bröder äro desslikes ute i världen, upplefvande allehanda öden, hvilka taga sin beskärda del af Mörners volym. Slutligen, 1691, dör modern. Aurora är ensam, och då intet band mer binder henne vid Sverige, lämnar hon nästa sommar detta land, "där hennes ungdomliga skönhet och merueilleusa talenter skulle blifva till en legend." Hon slår sig ned i Hamburg, hvarst system och svågern hafva sitt hus.

"Rosenlängterskan", som Mörner kallar

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Er gamla smutsiga, nerfäskade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder kemisk tvätt

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:

Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt kartona.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

hennes, hänsyftande på traditionens berättelse om Köningsmarckarnes upprinnelse — rosenlängterskan har dock ingen varaktig stad eller ro i sin själ. De närmaste åren äro uppfyllda af resor. I Wolfenbüttel ligger hertig Anton Ulrich för hennes fötter. Åtskilliga friare anmäla sig, men förkastas, ehuru hon redan är öfver 30-ialet. Hennes bror Philipp skrifer till henne: "Om jag nu endast visste, att I verkligen vill gifva Eder" — och i ett annat bref dessa betydelsefulla ord: — "att I skullen gifva Eder med H. — för min del skulle jag hellre se Eder förmäld till en Hamburgerbankir, än att I skullen råka i en slik människas händer."

Att H. betyder Horn, har läsaren förstått. Den landsflyktige har alltså åter dykt upp, och frågan om ett äktenskap rentaf diskuteras, om också med harm från släktens sida. Uppenbarligen är den svenske lyckoriddaren allt utom ett parti för Aurora. Mörner meddelar ett par bref från älskaren själf, och de andas en vörndnadsfull och desperat kärlek, men äfvenså en viss omsorg om de 25,000 thaler, hvilka skola utgöra frökens hemgift. Man anar, att han i henne ser räddningen i mer än ett afseende. Men Aurora vågar icke taga något steg fullt ut. Å ena sidan våga glans och ära, förmånliga partier eller furstlig gunst — en hertig af Mecklenburg-Schwerin uppvaktar henne samtidigt — å den andra spillrorna af en romantisk ungdomsböjelse och frestelsen att på nytt bygga upp dessa ruiner... Alltför kväld, väljer hon intetdera, utan drar sig "med förviflan i sinnet", försäkrar Mörner, till det ensliga Quedlinburg, där hon nu tillbringar en tyst sommar, och där hon många, många år senare som abedissa skall sluta sina dagar. Med Horn, som tycktes hyst ingenting mindre än enleveringsplaner, men samtidigt genom ovärdigt skryt om sitt blifvande rika gifte blotat sin inre lågheit, har Aurora definitivt brutit.

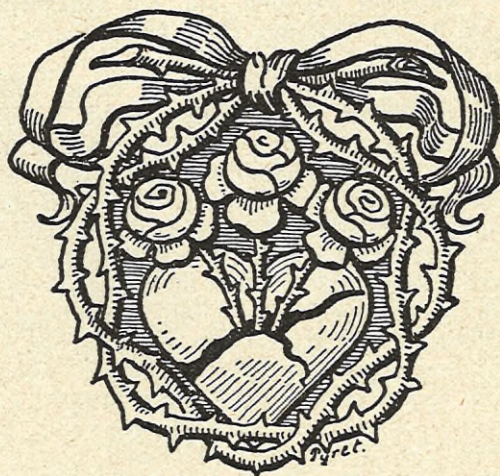
Definitivt? Troligen har hon så fänt, men än en gång skall han likväl visa sig på skådeplatsen. Det är i Auroras egna efterlämnade papper vi återfinna honom, nu som en servil supplikant, årafal senare, 1708. Aurora har nu genomlevat sitt lifs mest bemärkta skede, förbindelsen med konung August den starke af Sachsen, af hvilken förbindelse sonen Mauritz är frukt. Hon är en vida känd personlighet, omtalad af alla, förtalad af många, afundad af otaliga. Under en hennes vistelse i Leipzig anmäler sig så en vacker dag oväntadt i hennes bostad en svensk af suspect utseende, hvilken af hennes befjäning visas bort. Den suspecte var Horn. Han berättar det själf i sitt sista bref till henne, i hvilket han samtidigt tackar för lämnadt löfte om fyrtio thaler, som han tidigare begärt: "Jag tog mig friheten", säger han, "att söka aflämnat ett bref i Eder våning, för att däruti underrätta Er om mitt betryckta läge —". Och detta är det sista spåret af honom, innan han försvinner i gåtornas slutliga natt, medan hans hjärtas dam, som väl eljes längesedan gentemot honom torde fått alla illusioner krossade, bevarar hans bedröfliga farväl genom sin långa tysta ålderdom och intill dödens dag. Det har sålunda genom hennes försorg gått till eftervärlden, under det icke ett enda kärleksbref af hennes egen hand nått oss.

I dessa tvänne så fjärran skilda väsens hemliga och poetiska kärleksöde ser Birger Mörner nyckeln till den historiska Aurora Köningsmarcks innersta lif. Kanhända har han dock ej fullt lyckats ge oss ovedersägli-

ga bevis. Det förefaller oss mera, som om Aurora tillhört de kvinnor, hvilka längtat efter och kanske sökt, men aldrig funnit den, intill hvilken hjärtat får ro. Fri från världslig ambition synes hon ha varit, och ingenting af en äfventyrerska. Med jämnmod har hon tagit och med klokskap njutit de förmåner och äremålen, som fallit hennes rang, skönhet och naturliga tjukskraft till. Men de ha aldrig för henne betydtt mer, än att hon saklöst låtit dem fara igen, när tiden bjöd. Varmast var hon fäst vid sina egna, syskonen och sedan sonen. Alltid finner man hur deras angelägenheter bli hennes allra viktigaste, och det är hufvudsakligen för att utbedja sig svågerns nåd af Carl XII, som hon företager den berömda och misslyckade expeditionen till de svenska läger 1707. I Auroras sinne och minne tro vi, att Claes Gustaf Horn framför allt haft helgd såsom symbolum för något, det aldrig förunnades henne äga. Han bar öfver sin bild nimbus af hennes saknad... Så blef han henne omistlig, hur ovärdig, arm och kanske långa tider glömd han än eljes varit, den förkomne poeten.

Ännu åtskilligt kunde vara att säga om Birger Mörners ställiga foliant i dess helhet. Jag har inskränkt mig till att närmare tala om dess centralfigur och bärande kvinnöde, hvilket vi i viss mån ha rätt att betrakta som ett af de våra. Öfver vår svenska horisont var det likväl, som Auroras sol först gick upp. Kring henne och hvad om henne frambares, gruppera sig emellertid ett stort antal andra intressanta aktstycken och bemärkta figurer ur tidehvarfvels historia och krönika. Med Auroras bröder, de unga herrarne Köningsmarck, drager läsaren till de engelska och franska hofven. Den ena af dem dör af feber under ett fälttåg mot turkarne, dit han dragits af sin obolliga krigslystnad, den andre försvinner oförklarligt, i samband med en kärleksintrig, hvars hjältinna är kurprinsessa. Skildringen af tsar Peter den stores besök i Dresden 1698, hvarvid Aurora Köningsmarck, jämte endast fyra andra damer, deltog i en supé till hans ära, utgör vidare ett af bokens dråpligaste partier. Men det skulle föra mig för långt att nämna allt. Helt visst är, att med denna Birger Mörners insats ha våra bibliotek blifvit ett märkligt dokument och ett ovanligt vackert arbete rikare. För det dekorativa är slösaktigt sörjdt med många porträtt och med lidstrogna, utmärkt lyckade vinjetter, hufvudsakligen af artisten fru Gabriella Möllerberg, författarens kusin. Det enda man kan beklaga, trots allt, är bokens rent bokstafliga dyrbarhet — 25 kronor.

MARIKA STJERNSTEDT.

Vinjett af fru G. Möllerberg.

Änkans son.

Teckning af ELISABET LÖNROTH.

TER AR ÄNDAD EN BLODIG dag, och aftonen nalkas.

Genom ännu en af norra Frankrikes en gång så grönskande dalar har krigets åskor dragit fram med dunder och ljungeld, förödelser, vapenlarm och gny. Luften är mätad med krutrök och töcken. Men nu — en vindil sveper öfver fältet, och den gråtungta slöjan delas. Himlen träder fram. Den är sörjande, molnhöjd och dystert, men purpras dock i väster af den nedgående solens glöd. I norr stiga flammade lågor mot skyn. Det är byar och gårdar, som brinna. Skenet sprider sig vida omkring och belyser dalen, där skuggan är djup.

Tyskland har hemburit segern i dag som i går, men priset är tusentals af landets idoga söner. Britter, germaner och fransmän ha kämpat — slutligen man mot man i tapper, förbittrad strid. Nu sofva de sida vid sida eller i stelnade famntag på den daggvåta, blodstänkta jorden. Här — där ligger tillsammans hela hopar af fallna hjältar, hvilka gifvit sin yttersta gärd åt fädernjorden.

Suckar, kvidan och ångestrop blandas med det sista böneljudet från mången döende krigsmans läppar. Evighetens ljus möter jordens mörker. Demoner ha utsått haf och hemburit skörden i form af tusende dödar. Nu träda ljusetets änglar fram. Osynliga gå de från man till man och från grupp till grupp — lindrande kvalen, hviskande hoppets ord, förkunnande lifvets och kärlekens seger öfver hatet och döden samt hälsande de befriades andar.

Men ej endast himmelska väsen gästa de fallnas åker i den skymmande kvällen. Segrarna komma åter, komma som bröder till ovän och vän. I denna stund har ondskan förlorat sitt välde. De vilda lidelserna ha domnat. Människan i människan kräver en helig rätt. Nu skall helas hvad som än kan helas, försonas hvad som än kan försonas.

En skara sjukvårdssoldater och flera läkare närma sig hastigt och sprida sig öfver fältet. Efter dem följer mången krutstänkt kämpe, som fruktat att finna en far, en bror eller vän bland de sårade eller döda.

Se slutningen därefter, i skenet från de aflägsna lågorna, som än falla, än stiga mot skyn! — Två brittiska soldater ligga på marken, helt nära hvarandra, men på något afstånd från alla öfriga. Båda lefva. Dock kan ingendera komma den andre till hjälp. Den äldre af de två är illa sårad i benen, men i detta nu synes han nära nog glömma sig själf för ynglingen med de barnsligt veka dragen och den outvecklade gestalten. Vapenrocken är trasig och fläckad af den röda lifsströmmen, som förrinner. Det mörkblonda håret är äfvenledes färgadt af blod. Kinderna bära redan dödens blekheit, men läpparna röra sig till en sakt kvidan. Ogonen äro öppna. De vidgas som af förfäran inför en skrämmande syn. Den äldre kamraten ryser. Ångesten faller äfven honom.

— Förbarmande! — Finnes ej bistånd, ej hjälp i den yttersta nöd? —

Jo, väl. — Barmhärtighetens änglar nalkas, och ledda af dem kommer en tysk soldat till de sårade britternas närhet. Han hör den enes rop och den andres kvidan.

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

K. ANDERSON

JUVELER och PERLOR

af 1:ma kvalitet, väl och smakfullt infattade, till billigaste priser här i Skandinavien. Praktikalatlog och ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE. JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

Hastigt påskyndar han sina steg och står inom kort vid den döende ynglingens sida. Krigarhjärtat, som väl eljes hunnit hårdna i skoningslösa strider, veknar allimer. Varligt för den tyske soldaten sin ena arm under den unge mannens hufvud, lyfter det upp och för med andra handen en fällflaska till hans mun. Ehuru till hälften medvetlös dricker han i djupa drag. Det ångesfulla uttrycket försvinner, och i blicken kommer ljus. Stämman får klang. Det är trygghet och hopp i den nu.

— Mor, mor, är du där? säger han gång på gång, liksom undrande öfver att ej få svar.

Och den främmande soldaten förstår — om ej med hufvudet, så med hjärtat. Ty själf är han far och son. En aflägsen bild står fram för hans syn. Där är ett upplyst rum, en gammal kvinna och en ung moder med ett lifet lekande, jollrande barn i sin famn. Hemsyner försvinner fort, men — det är nog. Kärleksfullt och ömt som en kvinna smeker han ynglingens brännheta panna och hviltade kinder. — Fiende — vän? nej, like och son, som förblöder på främmande jord. —

Krigarens smekning är svar på den döendes hoppfulla fråga. Slagfältet finnes ej mer. Nog är han hemma hos mor. Nog är det hennes händer, som svalka hans panna. Ty se, ansiktet förklaras, ögonen stråla ännu en gång mot den käraste bild. Ljus, idel ljus i det sista.

En stund förgår, men den främmande krigaren dröjer ännu och förnyar gång efter annan sin smekning. Till sist förnimmes en suck och ett roslande ljud. Ynglingen har hunnit gränsen till den eviga fridens land, hunnit den i förvisning, att han återvänt till hemmet och mor.

Det mörknar allimer i kvällen. Afven eldskenet i norr mattas af. Den tyske soldaten reser sig upp från marken, där han böjt knä för att ledsaga den döende på hans sista färd, och torkar förstulet en tår. Det är dock ingen som ser, förutom den andre britten, hvilken nästa minut föres bort af "röda korsets" män.

Ett ungdomsporträtt af Hertiginnan af Dalarna.

En framstående konstskänmare har riktat Iduns uppmärksamhet på ofvanstående sällsynt intagande, men för den stora allmänheten helt visst obekanta ungdomsporträtt af den nyss bortgångna furstinna. Det tillhör Göteborgs museum, och genom älskvärdt tillmötesgående af museets intendent, dr Axel Romdahl, äro vi i tillfälle meddela en reproduktion jämte följande upplysningar om konstverket. Porträttet är en gåfva af fröken Jeanna Snoilsky till Göteborgs museum såsom minne efter hennes aflidne broder landshöfdingen greve Gustaf Snoilsky, hvilken såsom hofmarskalk hos hertigparet af Dalarna erhöll porträttet. Konstnären är obekant.

Natten faller på. I dalen är tynad och frid. Inga sårade kvida där mer, och de döda sofva i stilla ro.

— — —

Hela dagen har en ogenomtränglig dimma varit utbredd öfver Londons gränder, gator och öppna platser, men nu mot aftonen börjar den grå föckenslöjan att lyfta sig. I väster dela sig skyarna, en gulaktig dager sprider sig från ofvan och ned öfver de våtglänsande hustaken och när slulligen den slippriga stenläggningen.

En aldrig sinande ström af människor böljar fram och åter i alla riktningar af världsladen. Rikedom och nöd, glädje och sorg, heder och vanära, dygd och last mötas som förr hvar flyende minut. Lifvet går sin vanliga gång, och dock märkes nogsamt, att något håller på att ske, att något mäktigt och gemensamt upptar alla sinnen. Lyssna blott och hör! — Kriget — kriget är det som enar höga och låga i detta nu.

I rikemans hus och i armodets näste vet

man hvad ångestfyllt väntan vill säga — kanske också hvad trofast kärlek är värd. Det ena hemmet gaf make, det andra gaf far eller son till offer åt världskrigets Moloch.

En strimma af klart ljus tränger in genom fönstret till ett lifet rum i fjärde våningen af en kasernliknande byggnad i de fattigas London. Kamraren är — trots sin torfliga inredning — pryddig och nätt. Renlighet och ordning härska därinne, och af allt att döma har den egentliga nöden ännu ej hållit sitt infåg.

Vid fönstret sitter en medelålders kvinna och syr. Ansiktet är ännu vackert, men blekt och affärdt. Hon ser upp och ut och möter ljusglimten från väster. Arbetet faller ned i hennes knä, blicken glider ut i rymden. Med ens kommer ett ångesfullt drag öfver henne, och hon blir en nyans blekare än nyss. — Kriget, det omänskliga kriget, mumlar hon för sig själf! — De togo honom från mig, min Rickard, mitt allt — så ung och så vek ännu.

Tankarna glida in på andra spår. Hon gör våld på sig och börjar sy

på nytt, som gällde det lifvet. Men ej länge. Nu reser hon sig häftigt, går fram och åter i rummet, sysslar mekaniskt än med det ena, än med det andra. Påtagligen är hon rof för den starkaste sinnesrörelse och högsta oro. Slulligen går hon fram till en liten hänghylla på väggen, tar fram en gammal bibel med sliten skinnrygg och sjunker ned på närmaste stol. Boken faller upp, och tvenne bref komma fram. Nästan smekande tar hon dem i sina händer, vecklar upp det ena och läser halfhögt de redan välkända orden. För ett ögonblick stillas oron, ansiktet uttrycker blidaste ömhet?

Men hvad nu? — Någon kommer med raska steg. Det knackar på dörren. Hon reser sig på nytt, öppnar och möter en af grannarna i huset — en ännu ung kvinna med ovärdadt yttre och föga tillfalande anletsdrag. Den inträdande håller en tidning i handen.

— God dag, fru Williams, hälsar hon. Jag tänkte ni kunde vilja se dödslistan i dag. Det är så väldigt många den här gången.

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

Den har redan utgått i öfver 25,000 ex.
Pris: Kr. 5:50 inb.

KONSTFLITEN, Göteborg.

Mattor, Gardiner, Bonader, Möbelyger, Dräkttyger.

Konstnärliga mönster och färgsättningar. Profver sändas.

Så nu måste de allt ha det heit om öronen där borta i Frankrike, ska jag säga. Och värre lär det bli, efter hvad jag hört, när "hundturken" kommer med.

Fru Williams vacklar baklänges och griper krampaktigt tag i närmaste stöd... Brevet faller till golvet. Fröken Johns — gästen — afbryter sin svada och ler medlid-samt.

— Gud i himmelen! — utbrister hon, så frun ser ut. Inte är han med, inte. Då skulle jag väl ha sagt det först. Men där är ju brev för resten, ser jag.

Den andra drar djupt efter andan och hämtar sig något.

— Ja, det är fjorton dagar gammalt re-dan, säger hon ansträngt. Och Gud vet, om jag någonsin får en rad ifrån honom mer. Det har kommit en sådan ångest öf-ver mig, så bestämdt har någonting hänt i dag. Jag känner det i bröstet på mig — ja, det gör jag.

— Å, se så, kära fru Williams, sitt nu inte där och inbilla er något! Det är väl nog med olyckan, när den kommer, utan att man behöfver sörja på förhand. Ni skulle gå ut som andra, och inte sitta inne och grubbla i ensamheten och bli hjärtsjuk och eländig.

— Jag måste arbeta, så länge det är nå-got arbete att få, så här finns ett hem och en matbit också, om Rickard, gossen min, kom-mer tillbaka. Kommer han hem krympling och usel, så ska han åtminstone veta, att han har en mor, som sörjer för honom i det si-sta.

Stämman bryter sig och läpparna darra. Fröken Johns känner sig gripen mot sin vilja.

— Det måste allt vara något att ha en så-dan mor, svarar hon. Men inte för att jag vet, hvad det vill säga att ha någon af sitt eget kött och blod att lita sig till. Men för resten kan det vara lika så godt i dessa tider att ha bara sig själf att sörja för. Jag har då — Gud ske lof! — hvarken far eller bror eller man, jag.

Fru Williams ser förströdd ut. Hennes oro kommer tillbaka, men fröken Johns märker ingenting. Hon är nu i farten igen och fortsätter:

— Och sådana som tyskarna ska vara sedan! Det sägs, att de fara fram värre än hedningar och barbarer. Riktiga djäflar äro de att slåss, och inte är det godt att råka fången eller sårad i deras händer hel-ler. Det är nog sant, för det står i hvar-enda tidning, fast jag inte sett det själf, för-stås, och Jim, portvakterskans pojke, säger, att det är lögn, hvarteviga ord.

Det sista ordflödet har ej undgått fru Williams. Hon har — om möjligt — blifvit ännu hvitare, men försöker likväl att bibe-hålla fattningen.

— Jag kan inte tro det, säger hon, att krist-na människor kunna bli sådana odjur, som det talas om. Och Rickard har för resten skrivit, att jag inte ska tro hvad folk pratar, för det är inte en gång hälften, som är sant.

— Ja, han ska väl veta det, han som står midt uppe i slaktandet. Men hur kom det sig egentligen, att han gaf sig ut så snart?

— Ja, innan jag visste ordet af, var han borta. Det var nätt och jämnt, att jag fick ta farväl af honom bara, och hvarl han skulle, visste han inte en gång själf. Men inte för att han var rädd eller klagade. Nej, visst inte. Ni skulle bara sett, hur han såg ut, min vack-re, modige gosse. Och så han såg på mig sedan! — Då kunde jag knappast få fram ett ord, men nu sitter jag här och tänker på så mycket, som jag skulle ha velat säga, ifall han aldrig kommer tillbaka mer. En sådan son som han, finns då inte, se, det tro jag då visst. Inte en enda gång har jag behöft

fälla en tår för hans skull, innan nu detta — jag menar — kriget — kom.

Fröken Johns känner sig underlig till mods, men stämningen hos den ensamma modern passar henne ej.

— Gud bevars! — han kommer nog igen, afbryter hon. Var ni lugn för det. Och kanske ger han er ändå något annat att gråta för till sist, tillägger hon med ett gäckande skratt. Men adjö nu. Jag måste allt gå igen. Se här är tidningen, om ni vill ha.

Fru Williams tar den erbjudna tidningen och böjer på hufvudet till tack. Hon är re-dan på väg bort med sina egna tankar igen.

Det har börjat att skymma, men hon sät-ter sig likväl vid fönstret igen, öppnar tid-ningen och försöker att läsa. Men omöjligt. Ångesten — ångesten — den förfärliga ån-gesten!! — Tidningen glider ned i knät. Blic-ken flyr bort i ett osynligt fjärran. Rum-mels gränser försvinna. Hennes inre synsin-ne är vaket.

Plötsligen rycker hon till och utstöter ett svagt rop. Några minuter förgå. Så säger hon halfhögt:

— Ja, jag är ju här. Rickard, gossen min, det är mor, som kommer. Inga fiender mer. Bara ljus, ljus här hemma hos mor.

Ute mörknar alltmer. En stjärna blinkar fram mellan de delade molnen. Fru Williams vaknar åter till vaket medvetande, men ån-gesten är borta nu. Det är sorg och saknad i hennes inre men lugnt och stilla ändå, ty hon har gjort Abrahams-offret och fått ro. Hon vet med visshet, att hjärtsonen aldrig skall komma åter till ett jordiskt hem, men hon vet också, att barmhärtighetens änglar mött honom i det sista, mött honom vid sidan af fienden-barbaren i fjärran land och visat den döende bilden af hemmet och mor.

Natten sänker sig ned. Jättestaden hvil-ar i halfmörker och ånyo fätnande dimma, men hoppets stjärna lyser i mörkret. Det glimmande ljuset når in till hennes blödan-de hjärta och hälsar henne från sonen — britten, som föll på det olyckliga Frankri-kes jord och smektes i döden af den fientli-ge krigarens hand.

Land, folk — kan väl gifvas en större gård? — "Han var sin moders ende son och hon var änka."

Porträttet af fru H.

Några aforismer om konst, kritik, publik.
Af ARTUR MÖLLER.

EN SOM MED ÖPPNA ÖRON blandat sig i vimlet på en konst-utställning, skall kunna lägga märke till, att där liksom talas tre olika språk. Om han håller sig en stund framför en och samma duk, har han utsikt att uppsnappa exempelvis följande rätt divergerande omdömen:

— Titta på det där porträttet, du. Kan man inte se, att det är likt, äfven om man inte har sett modellen. Se så naturtroget ådernätet vid fanningen är och se på kostymen, det är ju precis som om det verkligen vore tyg!

Det var en röst ur publiken.
— Hm ja, det ligger ju mycket studium bakom. Men det är för mycket detaljer och åffotialism i det, kanske också en del efter-blifvet düsseldorferi. Hvad säger oss egentli-gen detta porträtt om damen ifråga? Hvar är dess själ, dess lifsstämning, dess raison d'être?

Nu hörde ni en kritiker tala.
— Den! Fy fan, så hårdt och fullt den står

i färgen. Det där anilinröda ansiktet mot den gredelina gardinen. Och se på handen! Kar-len kan ju inte teckna ens. Usch, låt oss gå och ta en drink.

Hvem talar så, om ej en utöfvande konst-när.

*

Naturligtvis ha äfven dessa tre språk sina öfvergångar, sina gränsdialekter.

Och dock. För den som under ett antal år lyssnat till dem, försökt tränga in i deras ton-fall, och framför allt i det som ligger därbak-om, är och förblir det tre språkområden, hvil-ka invånare — ja, man misströstar ibland om att de någonsin skola kunna göra sig förstådda af hvarandra.

*

För den stora publiken är konst alljämt konsten att afbilda.

Denna uppfattning har anor. När våra för-fäder för 200,000 år sedan höggo in de första mammutbilderna i sydfrankrikes grottväggar, sträckte sig säkerligen deras konstnärliga ärelystnad inte högre än till att göra det fruktansvärda jaktbytet så igenkännligt som möjligt, och om något af deras personliga känslolif, kom att signera de kvinnofigu-rer, som i ålder nästan kunna täfla med de nyssnämnda konstverken, var det tvifvelsutän helt omedvetet.

Vi ha alla försökt oss som utöfvande konstnärer en gång. Om inte annat ha vi väl försökt porträttera en katt eller en elefant med tillhjälp af en kulört blyertspenna. Vi hoppades ej att kunna göra katten smidigare elefanten själfullare än i naturen. Vi voro nöjda om det något så när stämde med af-seende på benens antal och snabelns place-ring. Liksom begäret att afbilda föddes re-dan i mänsklighetens barndom, ha väl alla något så när normalt begåfvade barn fallit offer för det.

När vi blefvo något äldre började vi teckna af våra sysstrar, våra lärare, vår första kärlek — alltid i profil. Vi upptäckte den oerhörda svårigheten att träffa likhet. Vi kommo un-derfund med att afbildandet var en konst, och på detta afslöjande följde i regel den logiska kullerbyttan, att konsten bestod i att afbilda!

Ärligt taladt, tror jag att största delen af den tafvelbetraktande publiken står kvar på denna ståndpunkt...

*

Man tycker dock, att k a m e r a n skulle ha gjort denna konstfäskädning orimlig.

När fru H:s mormors mor poserade för Alexander Roslin i schäferhatt och spets-fichu, underkastade hon sig de ennyanta siffringarna för att de kära barnen skulle ha hennes bild, när hon själf ej längre fanns bland dem. Undra på att hon gick till en som kunde "måla likt"! — För fru H. ställer sig saken annorlunda: hon behöfver endast ta plats framför en kamera för att ett par da-gar senare ha i sin hand ett porträtt, hvars rent yttre öfverensstämmelse med originalet inte ens en Zorn eller Richard Bergh skall kunna prestera.

Och ändå betalar hon gärna tjugo, kanske femtio gånger så mycket för det målade por-trättet, som hon till på köpet bara får i ett enda exemplar. Är det inte vansinnigt?

Jo, om konstnären med porträttet af fru H. inte sträfvat efter och inte nått någonting an-nat än fotografisk likhet, så är det vansinnigt.

Målaren måste ha gifvit porträttet något som inte kameran — ännu åtminstone — kan åstadkomma: en själ.

Hvems själ? Fru H:s naturligtvis, säger

den flärdlöse lekmannen. Nej, svarar den unge målmedvetne konstnären: målarens själ. Om Grünewald målar porträttet, så skall det framför allt likna Grünewald. Fru H. är en tillfällig bisak. Hufvudsaken är att konstverket visar målarens färgsinne och därigenom uttrycker det väsentligaste i hans individualitet.

Men nästa gång fru H. vill ha ett porträtt, vänder hon sig kanske till fotografen Hamnquist — — —

*

För den utomstående omdöme om konst är det som oftast ämnet för konstverket, som faller utslaget. Målarkolportörerna, som gå omkring i husen och bjuda ut taflo i guldramar, de veta det de. En vårhimmel, en vacker blå insjö, ett snöhvitt segel, en glänta i skogen — det verkar anslående och ger lustkänslor. Inte duger det att komma med en tobakslada eller en bolagskrog — —

Häri ligger ingenting att förvånas öfver. Det banalt vackra har alltid stor tjuskraft på ofördärfvade sinnen, och man skall ha trängt ett godt stycke in i en konst för att se hvad som verkligen är banalt. Det gäller i litteraturen, det gäller i musiken. Jag vill ingalunda dölja att jag för egen del har betydligt större glädje af Faustvalsens eller Kjerulfs Serenad än en hel Wagneropera. Så jag tar det blott som ett tecken på berömvärd uppriktighet om en musiker talar om för mig att han sätter t. ex. Malmströms eller Forsslunds lyrik öfver Strindbergs.

Man får nog grundligt älska sig in i en konst innan man undgår att fastna för det "snarvackra". Det tar lite tid innan man lär sig värdera den konstnärliga ärligheten, upptäcka meningen i det fula och stötande, harmonien bakom dissonanserna, raffinemanget bakom enkelheten.

*

Den unge målmedvetne konstnären bör därför, tyckes det mig, inte falla i misshumör, om det stora flertalet inte är i stånd att fatta skönheten hos ett kålhufvud eller ett porträtt, som man inte kan känna igen. Han kan visserligen svara, att man måste uppfostra publiken att inse, att inom hans konst betyder formen och färgen allt, motivet ingenting.

Men håller detta verkligen streck? Kan en tafla verkligen behandla hvilket ämne som helst utan att sjunka i en modern målarens ögon.

Ställ honom till exempel inför ett sådant verk som Höckerts "Slottsbrand". Han skall inte kunna förneka att där finns glans och en viss storslagen stil öfver kompositionen, och att scenen är måleriskt uppfattad och färgen kanske inte står så gale. Men ändå — hvad tusan! Ett "historiskt" motiv. En slottsbrand med Karl XII och hans farmor! Och så denna löjliga porträttlikhet till på köpet!

Och han skall sammanfatta sin förkastelse om i ett enda ord, framspottadt mellan tänderna:

— Litterär!

Det är ett bebygg, som inte medger någon prutman. Därmed är Höckert färdig och nedflyttad i klass med von Rosen och Cederström och "de andra akademiska perukstockarna", som målat enligt Odhner — —

Men begreppet har naturligtvis mycket större omfattning. Detta bara som ett flagrant exempel. Man behöfver inte ha gjort sig skyldig till några historiemålningar för att åsättas giffetiketten "litterär."

En björkdunge kan vara litterär, en modellstudie kan vara litterär. Porträttet af fru H. kan vara litterärt.

Hvad innebär då denna stämpel? Jag är på denna punkt hänvisad till gissningar, ty trots förfrågningar hos ett flertal sakkunniga har jag aldrig lyckats ernå ett klart besked, en definition.

Det är kanske inte heller så lätt att ge; begreppet är nog vagt och med flytande gränser. Man kommer visst sanningen närmast, om man säger, att en tafla blir "litterär", om den åsyftar någon annan effekt än den rent måleriska, om den har ett stämningvärde utöfver det koloristiska. Är det inte så?

Men då är det inte bara akademikerna Georg von Rosen, Forsberg och Cederström med sina historiska dukar, Julius Kronberg med sina bibliska fantasier, som äro litterära. Inte bara Carl Larsson med sina lofsånger öfver hemmet och sina anekdotiska akvareller, Zorn med sin blodfulla hymn till köttet och den kvinnliga kraften, Richard Berghs djupsinniga och intuitiva porträttkonst. Då äro äfven konstnärer som prins Eugen, Bruno Liljefors, Eugen Jansson, Aron Gerle, Carl Eldh litterära — ja, jag undrar för resten hvem af dem det verkligen är något bevänt med som i n e är det. Och den litteräraste bland dem alla är Ivar Arosenius, som nästan aldrig fattade penseln utan i afsikten att ge uttryck åt ett infall, en tanke, en putslustighet eller en sentens i saggans dräkt.

En af Matisses lärjungar utvecklade vid en vernissage hos Joel för mig hvad man borde tänka i denna fråga. Hans estetiska system var inte svårfattligt: det gick i korthet ut på att färgen var allt och att all verklig målarkonst strängt taget bara var rent dekorativ. Själff vinnlade han sig noga om att inte lägga in någon "stämning" eller dylikt.

— Men då målar ni ju för en idé, utbrast jag — och er konst är således litterär!

Han såg inte ut som om han tänkt på detta. Hans ansikte blef dystert och betänksamt.

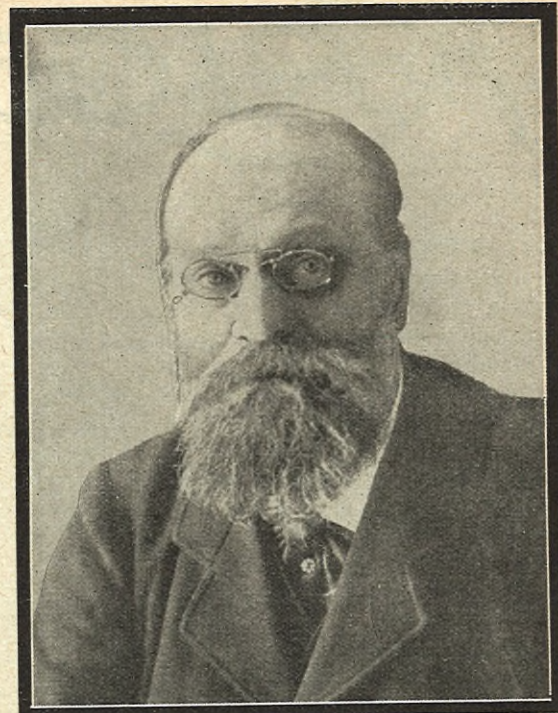
*

Det är på den linjen jag tror att kritiken och de nya konstnärerna, vare sig de nu äro matissare, kubister, futurister eller vanliga hyggliga svenska landskapsmålare, ha svårast att möta hvarandra. Anlägga recensenterna, ofta tvungna därtill af sin bristande insikt i det rent måleriska, ibland alltför litterära synpunkter, äro å andra sidan de flesta målare allt för illiterata. I d e n står lågt i kurs hos dem — och tyvärr äfven fantasien, synnerligast om den öser ur saggens, historiens eller diktningens outsinliga skattekammare.

Och det kan jag inte pruta på: ett aldrig så koloristiskt fulländadt kålhufvud kan aldrig få det konstvärde som Ricard Berghs "Fröding". Lika litet som några svagheter i tekniken förmå upphäfva den isande ödesstorhet och det mäktiga perspektiv, som gör "Karl XII:s likfärd öfver norska fjällen" till ett af våra omistligaste konstverk.

*

Hvart jag vill hän med allt detta? Ack, ingenstans! Det var blott några reflexioner framför porträttet af fru H., en liten orientering. Om den i någon mån kunde bidra till att skingra de missförstånd, som skymma de tre stormakterna: utöfvande konst, kritik och publik från hvarandra — tant mieux! Jag gör mig inga stora illusioner om den saken.

Gustav Sundbärg.

VLIGEN AFLIED I SITT HEM I Stockholm professor Gustav Sundbärg, den af hvarje bildad svensk kände vetenskapsmannen, författaren till det stora emigrationsbetänkandet och till en af senare tiders mest lästa och diskuterade böcker "Det svenska folklynnet".

Professor Sundbärg var född år 1857 i Leksand i Dalarna. Efter att ha aflagt filosofie kandidatexamen i Uppsala 1878, inträdde han år 1880 som amanuens i statistiska centralbyrån. Af statistiken har han ägnat sitt livsverk, och inom denna vetenskap har han utfört ett banbrytande arbete af europeisk betydelse. Känd utom vetenskapliga fackkretsar blef Sundbärg först genom arbetet Sveriges land och folk, men för den stora publikens medvetande står han först och främst som den, som fullbordade emigrationsutredningen och med emigrationsbetänkandet gaf svenskarna en storslagen öfversikt af deras lands utvecklingskeden och den serie af förhållanden och missförhållanden, som ovillkorligen måste leda och ledde till emigrationen. Det utdrag ur betänkandet, som offentliggjorts för den större publikens räkning, hör till det mest instruktiva och intressanta man kan läsa. Där får man det innersta af historien, som annars icke kommer till synes. Under sysslandet med problemet emigrationen kom professor Sundbärg fram ända till dess orsakers djupaste orsak, nämligen svenska folklynnet. Hans aförismor, samlade i boken "Svenska folklynnet" väckte, som alla erinra sig, ett oerhördt uppseende och har utan tvifvel gifvit väckelsen till en hälsosam svensk själfpröfning. Boken gaf emellertid icke blott en bild af svenska folket utan af författaren själf, en kärf, enstörig tänkare, full af beska och bitterhet mot sitt folk, men endast därför att hans kärlek till detsamma icke led att se dess för dess lycka och framtid så ödesdigra fel.

Själff var professor Sundbärg en stolt man, som icke förstod att hålla sig framme. Han fick också i många år inom sitt verk inta en blygsam, klen aflönad ställning. Först år 1910 kallades han till professor i statistik vid Uppsala universitet. Upptagen till helt nyligen med emigrationsutredningen hann han emellertid aldrig tillträda sin lärostol. Det svenska folket har vid professor Sundbärgs död gjort en oersättlig förlust

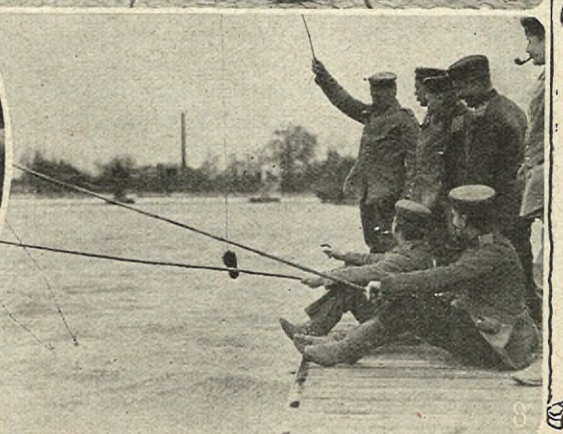
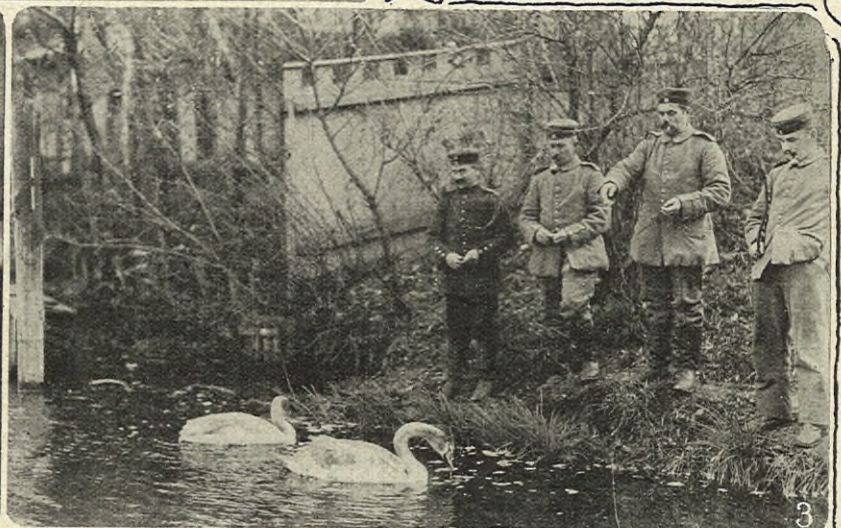
Män af hans typ äro sällsyna.

KRIGETS IDYLLER

DE BLODIGA VAPENSKIFTENA ha också sina intervaller af hvila och fredliga sysselsättningar, då de härjande och mördande soldaterna återfå sin mänsklighet och allt efter situationen bli fromma, barmhärtiga, skämtsamma, vegeferande o. s. v. Å vår första bild möta vi några tyska soldater, hvilka funnit att middagsmåltiden ej smakar dem rätt väl med mindre de dela med sig af densamma åt några belgiska flyktingars barn. De bägge vaktposterna å bild 2, som hålla utkik en månksensnatt vid Nordsjön, sända helt visst många varma tankar till de hemmavarande någonstades inne i Tyskland, medan å bild 3 några permitterade infanterister fördrifva tiden med att mata svanor i en damm. Å fjärde bilden förflyttas vi till den östra krigsskåde-

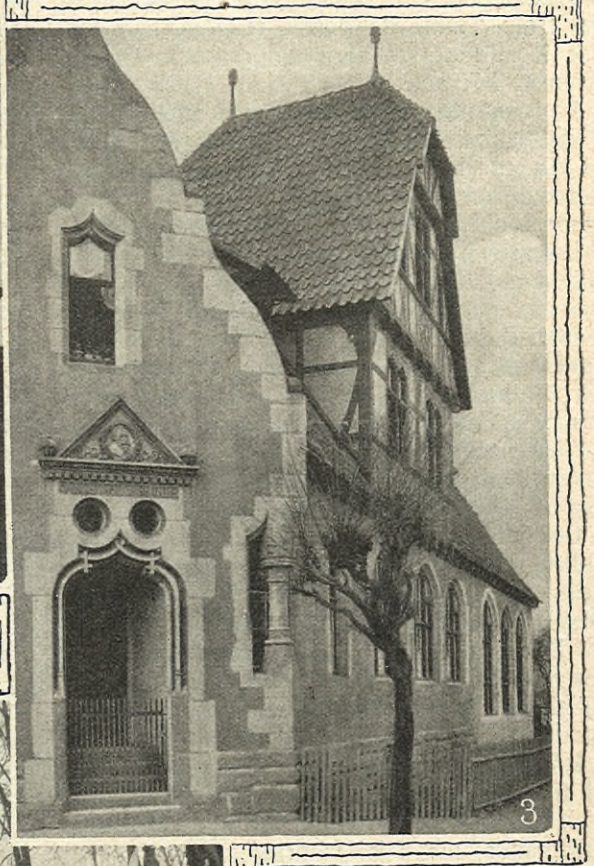
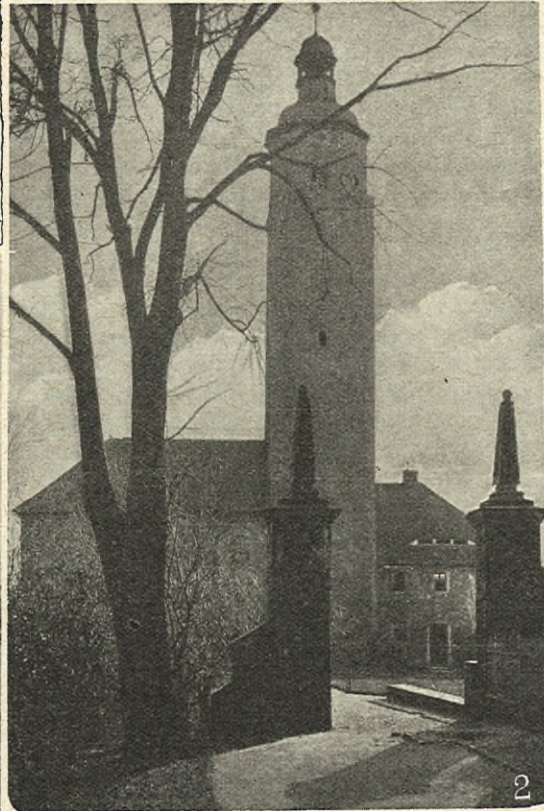
platsen, till Przmysl, om hvilken så många hårda drabbningar stått. Där hälsar en mängd barn de segrande trupperna med blommor. Å bild 5 roa sig vapenkamraterna med fotografiering, antagligen för sina hemmavarande fästmörs eller hustrurs räkning, och å den sjätte bilden företar man i glad stämning en roddfärd på en belgisk kanal. Vår sjunde bild frammanar en af de många rörande scener hvarpå ett krig är så rikt: små barn, som under flyktens panik och virrvarr skilts från sina föräldrar, omhändertagas af barmhärtighets-sysstrar i en grännsstad. Slutbilden, den åttonde i ordningen, behöfver ingen förklaring, den talar för sig själf. — 1. Paul Lamm foto. 2. A. Grohs foto. 3—8. Berliner Ill. Gesellschaft foto.

Lützen den 6 november 1914

1. Rådhuset i Lützen med Gustaf Adolfs bild på hörnet. 2. Slottet i Lützen. 3. Gustaf Adolfs-huset i Lützen. 4. Högtidligheten vid Schwedenstein.

I mitten de sårade krigarne. 5. De närvarande svenskarne med ministern frih. Bæck-Friis i midten.

I DEN DIMMIGA NOVEMBERMORGONEN rusar snälltåget från Berlin söderut öfver Brandenburgs slätter. Det ilar förbi den ena byn efter den andra, den ena lilla staden efter den andra. Där ligga slugorna så trygga, och kyrktornen sträcka sina spiror mot höjden. I djupaste frid betar här och där en fårahjord. Af kriget synes här ej ett spår. Men det är för detta land, för dessa fält och tegar, för dessa hem som tusenden af landets söner kämpa och blöda där ute på slagfälten.

Efter ett par timmars färd stannar tåget vid Leipzigs jällestation. Några svenskar, som medföljt tåget, bland dem undertecknad, begäfvu sig nu så småningom till förstaden Plagewitz, hvarifrån resan efter en timme skulle fortsättas till Lützen. Man kunde tro sig förflyttad till en svensk småstad, då man på stationen i Plagewitz öfverallt hörde svenska talas. Hälsningar växla-des till höger och vänster. Där voro ju också landsmän från Stock-

holm, Berlin och Leipzig, men bara ett fåtal mot hvad det brukar vara, och det var ju också helt naturligt under nuvarande förhållanden.

Tåget satte sig i gång och efter föga mer än en half timme voro vi i Lützen. Där mötte bl. a. superintendenten Jödicke. Svenskarna spridde sig nu åt olika håll. Först klockan 2 skulle samlingen ske på torget, klockan var nu bara 11, så man hade god tid att se den lilla staden. Trots kriget bar Lützen prägeln af en stad i festskrud. Det flaggades allmänt. I broderlig förening vajade på flera byggnader tyska och svenska flaggor. Främlingarna beskådades med intresse af stadens invånare, som alla väl visste hvilken dag det var. Jag frågade en liten 4-årig tös hvarför det flaggades. "Schwendentag", svarade hon käckt.

Jag gick hufvudgatan fram och kom så till Gustaf Adolf-Haus. Det är ett barnhem, där öfver hundra småtingar få vistas om dagarna, medan

deras mödrar äro ute på arbete. Deras fäder voro med få undantag i kriget. En "syster" var vänlig och visade mig de respektive salarna. Den ena var en skolsal och användes om eftermiddagarna af de större barnen. De läste där sina läxor. Att Lützen är en gammal stad, därom vittna bl. a. den vackra gotiska kyrkan från 1400-talet och det gamla slottet med sitt enkla höga torn, stadens äldsta och vackraste byggnad. Rådhuset hör också till sevärdheterna.

Då deltagarna i Gustaf Adolfsfesten före klockan 2 började samlas på torget, bröt solen fram genom de dystra molnen, som under förmiddagen hängt tunga öfver staden, dimman började skingra sig.

I festtåget deltogo Lützens mellanskola ("Mittelschule") och de två högsta klasserna af stadens borgarskola ("Bürgerschule") och deras lärare, afdelningar af Lützens gymnastik- och skytteföreningar, stadens båda präster: superintendenten Jödicke och pastor Baentsch, den 81-årige doktor Reiher från Leipzig, som i öfver 40 år troget deltagit i Gustaf-Adolfsfesterna, och sist men icke minst ett 10-tal sårade tyska soldater, som för tillfället uppehöll sig i sin fädernestad för att hämta krafter till att snart på nytt rycka ut i kriget. Dessa soldater i sina enkla grå fältuniformer gäfvos åt Gustaf Adolfsfesten en särskildt högtidlig prägel.

I midten af tåget voro samliga svenska deltagare, bland dem attachén baron Beck-Friis och marinattachén kapten Tamm från beskickningen i Berlin, pastor Sebardt, redaktör Blomquist (Berlin) doktor Hedlund, herrar Drewes, Wallberg m. fl. (Stockholm) kapten Sjöstedt (Uppsala) svenska konsuln i Lützen, Planer, och konsul Naumann från Leipzig.

Då stadens musikdirektör är i kriget och till följd däraf hans militärmusikskola är upplöst, så fick man nöja sig med borgarskolans "Trommler- und Pfeiferkorps".

På slaget 2 började kyrkklockorna ringa och tåget satte sig i rörelse med "musiken" i täten. Utanför Gustaf Adolf-Haus stodo barnen och vittade med hvar sin svenska flagga. Efter en halffimma voro vi framme vid "Schwedenstein". — Framför monumnet stodo två svenska och två tyska fanor.

I det till trängsel fyllda Gustaf Adolfs-kapellet hölls gudstjänst. Först sjöngs psalmen 124: "Vår Gud är oss en väldig borg". Den svenska sången öfverröstades af den tyska: "Eine feste Burg ist unser Gott". Därpå predikade pastor Sebardt på svenska öfver Esaias 7-9: "Om I icke hafven tro, skolen I icke hafva ro". Så sjöngs "Allena Gud i himmelrik", och sedan höll pastor Baentsch ett föredrag öfver texten: "Kämpfet den guten Kampf des Glaubens". — Han jämförde Gustaf Adolfs tid med vår. Det krig, som nu rasar, måste föras i våra fäders anda. Vi måste hålla tillsammans i fast förtröstan på Gud. Den tappre svenske konungen drog under bön ut i striden i spetsen för sin här. Vi ha en from och gudfruktig kejsare i detta fruktansvärda krig. Låt oss ödmjukt bedja och åter bedja i denna allvarliga tid, bedja till Gustaf Adolfs Gud. Frihet har Gustaf Adolf tillkämpat oss, denna frihet vilja vi bevara.

Sedan pastorn slutat sitt tal med bönen "Fader vår" och "Välsignelsen" sjöngs psalmen 24:2: "Vi prisar och tillbedja Dig" (Wir loben, preis'n, anbeten Dich") och den högtidliga gudstjänsten i kapellet var slutförd.

Fem lagerkransar med band i de svenska färgerna lades nu ned vid Schwedenstein: från den svenska församlingen i Berlin, från kosulinnan Ekman, från svenska föreningen i Leipzig, från svenska konsuln i Lützen och från de från Stockholm närvarande svenskar-na.

Efter återkomsten till torget utbragte i borgmästarens ställe superintendenten Jödicke ett trefaldigt "Hoch" för kung Gustaf och kejsar Wilhelm. Soldaterna stodo i "gifakt", hjässor blottades och med kraft dånade hurraropen ut öfver torget så att det hördes vida omkring. Så sjöngs "Du gamla du fria" och "Heil dir im Siegeskranz". Pastor Sebardt riktade nu några ord till de närvarande tyskarna och uttryckte sin glädje öfver att vi svenskar trots kriget, ha fått tillsammans med tyskarna fira Gustaf Adolfs minne och utbragte till sist ett svenskt fyrfaldigt lefve för Tyskland.

Då jag återvände till Berlin redan klockan 5 samma dag, gick jag tyvärr miste om det samkväm, som mellan 6-8 ägde rum på världshuset "Roten Löwen", där svenska och tyska sånger sjöngos, tal höllos och telegram upplästes från bl. a. ärkebiskop Söderblom, general Ugglå, rektor Tüngler (Lützen; nu landstormsman i Ostpreussen). Det lydde: "Möge auch die heutige Feier die Freundschaft zwischen Schweden und Deutschland enger verknüpfen." Svarstelegram afsändes.

Gustaf Adolfsfesten vid Lützen d. 6 nov. 1914 var i all sin enkelhet upplyftande och gripande. Krigets åskor voro ju ej långt borta. Kanondundret hördes visserligen ej, men medvetandet om, att ett krig, det största och hemskaste, som världen någonsin skådat, samtidigt pågick ej många mil därifrån, kunde ej undgå att göra ett mäktigt intryck på de närvarande. De, som med oss svenskar stodo samlade kring Schwedenstein voro ju söner af det folk, som en gång i förening med våra förfäder på denna plats under Gustaf Adolfs ledning kämpat för evangelisk frihet. Nu voro deras bröder i kamp för hem och fosterland, ja några af dem, som stodo i vår krets, hade ju själfva varit i elden.

Det var som om en fläkt från trettioåriga krigets dagar hade blåst öfver Lützens slätter och Gustaf Adolfs ande hvilat öfver nejden.

GERDA ÖDMAN.

"De sköflade hemmen"

Två bref. Raskt framåt på det andra femtusentalet.

DET AR NU JÄMNT FEM VEC- kor sedan fru Marika Sjernstedt genom Idun sände ut sin första vädjan till Iduns läsekrets att visa sin sympati för det olyckliga Belgien, de sköflade hemmens land, genom att sända en penninggåfva till dem, hvilka genom kriget beröfvats allt, hem, egendom och arbete. Under dessa fem vec- kor ha inkommit i hufvudsakligen mindre belopp en summa af femtusen kronor i rundt tal, och vi börja nu förhoppningsfullt på det andra femtusentalet. Annu är det många af Iduns läsare, ja de flesta af dem, som ha möjligheter att afvara en slant, hvilka icke sändt den, och det är till dem vi nu sätta vår förhoppning.

Till belgiske ministern, monsieur Charles Wauters, har från Idun nu öfverlämnats i två poster tillsammans 4000 kronor, som af honom placerats i Stockholms handelsbank, och utgöra grundplåten till en belgisk understödsfond. Så snart summan vuxit till den storlek att den kan anses göra någon verklig nytta, kommer den att sändas till bestämmelseorten. Belgiske ministern anser att pengarna komma till största nytta, om de användas att hjälpa de flyktingar, hvilka återvända till sitt fädernesland för

att där börja på nytt och bygga nya hem. Till alla direktiv, som gifvarna lämna tillsammans med sina gåfvor, skall tagas den största möjliga hänsyn. De många, som sända sina gåfvor särskilt till de små belgiska barnen, kunna alltså vara vissa om att de skola komma just dem till godo.

På tal om de belgiska barnen vilja vi här till alla svenska barns efterföljd berätta historien om Putte, som offrade allt hvad han hade eller femtiofem öre till de belgiska barnen. "Putte är bara tre och ett halft år", skrifer hans mamma, "men pengar är ändå det bästa han vet. Han förstår mycket väl pengars värde, ty han har flera gånger fått följa med till boden och köpa chokladcigarer för tio öre. Af sin mormor har han fått en liten röd portemonnä med tre tioöringar och en tjugofemöring. Puttes glädje känner inga gränser, hundra gånger om dagen tages "poppemonnän" fram ur fickan, slantarna räknas och plockas ner igen. Mor blir hela dagen uppbyggd med hvad Putte skall köpa, när han kommer till stan: hästar, "bokar", karameller och alla härligheter under solen. Så en dag ser han hur mor tar fram en sedel och lägger in i ett kuvert. Hvem ska ha de pengarna? frågar Putte. Mor förklarar att den skall skickas till små stackars barn ute i kriget, som inte längre ha något hem och som hvarken ha mat eller kläder."

Putte lyssnar med stora allvarliga ögon, springer lyst sin väg, men kommer strax tillbaka och lägger alla sina slantar på bordet framför mor. "Dem ska mor ha af Putte", säger han. "Nej, men Putte", svarar mor, "dem skall du ju köpa dig så mycket roligt för, när du kommer till stan". "Jo", säger Putte mycket bestämdt, och ser stort och allvarligt på mor, "Putte vill, att mor skall köpa mat och kläder åt de små fattiga barnen. Det vill Putte." Och det har fått bli som Putte ville.

I samma post, som medförde treåringens lilla gåfva, fanns också ett bref inneslutande en krona från en sjuttioårig gammal kvinna. Hon skrifer: "Jag blyges i sanning för den lilla skärf jag härhos sänder de arma belgierna — men hoppas herr redaktören ser till den goda viljan! Jag är ej i det lyckliga predikament att vilja och förmåga kunna vara ett. Själfförsörjande med mina många år (70) kan arbetsförljånsten mången gång fryta."

Dessa två rörande exempel borde mana alla, vare sig de ha stora möjligheter eller små, att visa samma goda vilja, att försänt sig att icke gå in i julmånaden utan att ha sändt en gåfva till det land, som nu genomlider den mörkaste tiden i sin historia.

Bidrag mottagas fortfarande å tidningen Iduns Expedition, Mästersamuelsgatan 45, Stockholm, och af författarinnan Marika Sjernstedt, Leksand.

REDOVISNING:

Trpt. 4,036:06. R-z 30: —, T. S., Uppsala, 2: —, fru Rosina och hennes barn 22: —, fru L. O., Wisby, 3: —, Från Kopparbergsbor insamlade g:n S. W. 32: —, B—, Småland, 10: — A. och T. Kullgren, Göteborg, 10: —, H. H., Sofielund, 3: —, A. Lidbom, Kungsgatan 28, Upps., 5: —, A. Aström, Svenljunga, 5: —, A. S—n, Sandarne, 3: —, M. P. Sveg 5: —, Ingeborg Stendahl, Ljusne, 2: —, R. von Wolcker, d:o, 1: —, A. R—n, 10: —, Maria Carlberg, Stock-sund, 3: —, Okänd, Sundsvall, 1: —, M. A., Sthlm, 10: —, Fem ungdomar på Björboholm 12: —, Från 8 landbrukare i Anderslöf 80: —, Mor, Linköping, 5: —, Lilla Ingrid, Linköping, 2: —, Till ett belgiskt barn från några svenska skolbarn i Stöde 5: —, L. Lundin 10: —, H. af O. 1: —, Hökare 9: —, L. R. G., Sthlm, 15: —, H. L. Skellefteå 5: —, Lill-Ebba, Oxelösund, 5: —, A. H. Norrköping, 5: —, J. K. Lerum 2: —, E. P., Sthlm, 20: —, Okänd, Orrskog, 5: —, Ernst Appelgren, Höganäs, 25: —, Till de små

belgiska barnen från en skola i Sörmland 18: — Charlotte Gustafsson, Alghult, 5: —, S. A. Trelleborg, 10: —, En bland de många, Husby, 5: —, ByCarl 5: —, I. H., Sthlm, 10: —, S. Löf g:m Gustberg? 1: —, M. A. H., Uppsala 2: —, M. G. A., Eskilstuna, 5: —, Rosa Ohlsson, Södertelje, 10: —, Anne-Maj, Mölnbo, 2: —, Änkans skärf 1: 50, Eivor Rönström, Svenstavik, 5: —, M. L., Västerårik, 1: —, I. Küller, Malmö, 5: —, P. Rundqvist, Karlshamn, 1: 50, E. N., Karlskrona 20: —, Frida 10: —, Från K. S. Änkans skärf 6: —, M. L. 10: —, M. E., Sthlm, 3: —, Okänd 1: —, E-n, Södertelje, 1: 50, Aug. Olsson, Smedjebacken 10: —, E- o. H., Sthlm, 5: —, En mor 5: —, Putte —: 55, N. Söderström, Norrköping, 5: —, Familjen Gustafsson, Grefg. 43, Sthlm, 14: —, Ag. C., Stigomta, 1: —, Ellen Tuweson, Skenninge, 5: —, H. F., Eks-härad, 5: —, C. E. A. P. 7: —, Ida Helena, Göteborg, 4: —, Anna Cederlund, Wisby, 5: —, Selma Lagerlöf, Märbacka, Sunne, 50: —, P. S. 5: —, Ovi — Ovi 10: —, John Lund, Bankeryd, 25: —, Maria Brandt, Eslöv, 5: —, Fr. A. Larsson, Berga, Finnsmossen, 2: —, M., Bomhus 2: —, Postexp. E. Broström, Örebro, 5: —, A. V-m, Almvik, 1: —, En deltagande, Falun, 10: —, En ung mor 2: —, Edith H-n, Sthlm, 5: —, D. H. Engelholm, 3: —, A. Å., Jönköping, 2: —, M. G. A. H., Hedemora, 5: —, Advokat H. Lettström, Sthlm, 25: —, Christine L., Karlskrona, 5: —, Emma P., Östersund, 5: —, A. och J. B-a, 2: —, A. Å., Linköping, 3: —, Ester Hanngren, Leksand 10: —, Agnes och Frida 3: —, Viktoria Norberg, Järna, 5: —, Fyra syskon på Lilla Arås, Gullspång, 20: —, E. E. Edén, Lemelsjö, 5: —, A. Norell, Lemelsjö, 1: —, Några logemedlemmar, Lemelsjö, 1: 50, Hilda Thunberg, Lemelsjö, 1: —, Mia Westman, Lemelsjö, 1: —, Skolbarnen i Lemelsjö 2: 25, Ida Gr., Tun, 2: —, Fru Ing. Glosemeyer, Sthlm, 15: —, Jenny R., Uppsala, 2: —, "Hsb", Ulricehamn, 5: —, A. M. o. T., Ösby, 3: —, Från Anna Lisa, Gertrud o. Ingrid, Helsingborg, 10: —, S. L. och P. A., Ojebyn, 4: —, J. och A. Widen, Örebro, 10: —, Okänd, Broddefors, 5: —, L. K. Ryngge, 10: —, A. L. 3: —, C. A., 2: —, L. W. & A. W. Sthlm, 20: —, I. och M. Gislöv, Simbrishamn, 2: —, V. Falköping, 2: —, Fru Thilda Bergström, Örebro, 15: —, A. K., Laholm, 2: —, Maria Kjellmark, Örebro, 5: —, Britta Eriksson, Kilafors, 20: —, Göta Emthén, Marsta gård, Nykvarn, 15: —, Fru Jenny Andersson, Markaryd, 5: —, Från liten Marja, Lund, 2: —, C. H. Kalman 12: —, Fr. E. Forsell, Kimstad, 3: —, A. & C., Kragenäs, 5: —, Pastor Alfr. Fredgardh, Simbrishamn, 10: —, A. Svensson Solhem, Tågarp, 5: —, Fru Ebba Spångberg, Eskilstuna, 25: —, V. A. 2: —. Summa 5,046: —86.

Mitt första möte.

UÅ TRO NU FÖR ALL DEL INTE ATT jag ämnar tala om någon gymnasists eller volontärs rendezvous i Espet eller Björket eller någon annan poetisklund här nere. Nej då. Inte heller om något allvarigare möte med själarnas sympati och allt det där på Skansen eller Nationalmuseum, där man inte får vara i fred en enda sekund för de gamla ärevärdiga vakterna. Hvilka tydligen inte ha det ringaste förtroende för själarnas sympati, log hon och makade sig till rätta i soffhörnet.

— Men efter som det är min tur att berätta i dag och Amalia nämnde under middagen, just som gåsen kom in, något om att det borde finnas någon förening med försvarsvänliga och ideella syften, som kunde inom sig samla alla slags människor, med en centralförening i Stockholm och helst egen tidning och med massor af underafdelningar ute i landsorten, så vill jag bara tala om att just ett sådant förbund redan finns sedan nio år tillbaka. Och skall jag nu berätta er om mina intryck från mitt första förbundsmöte. Som förresten inte alls är vare sig gammalt eller förlegadt eftersom årsmötet öppnades på själfva Gustaf Adolfs-dagen. Det är om Svenska Folkförbundets förbundsmöte, som det rör sig. Fullkomligt oerfaren i allt hvad föreningslif heter har väl sällan ett "ombud" känt sig mer enkelt än jag gjorde, då jag trädde in i Svenska Folkförbundets till sista plats fyllda sal. Där de blågula flaggorna och draperierna och de vackra blommorna kommo en att glömma novemberdiset utanför. Förresten glömde man snart nog både sig själf och sin egen skygghet för att med lif och själ gå upp i det stora hela.

Ser ni, man kände att alla, vi gingo väl upp till bortemot ett hundratals, voro besjälade af en enda brinnande ärlig önskan, önskan att i vår ringa mån dra ett välbehöfligt strå till vår samhällsstack. Såväl den unge redaktören som den gamla af lifvet hårdt pröfvade verkmästaren, storbonden som småbrukaren, prästen som arbetaren, den lifliga röst-rättslängande landsortsfrun som den världsvana stockholmsfröken, den kloka varmhjärtade grefvinnan som den knifhvassa, entusiastiske läraren.

— Och det var just dessa båda senare, som lyckades åstadkomma en af de roligaste, mest dräpande debatter i den livsviktiga skolfrågan — utgående från ett förslag att efter schweiziskt mönster få folkskolan till bottenskola. Långt innan den frågan var slutdebatterad och några sakkunniga tillsatta för att affatta en broschyr i ämnet hade natten fallit och hela staden strömmade ut för att värdigt fira ett af landets största och mäktigaste minnen.

Så och Svenska Folkförbundarna. På Musikaliska Akademien firade de en den allra vackraste minnesfest inför en nästan fylld sal. Det är sannerligen ett under att människor räcka till öfverallt, när man tänker på de hundratals fester, som ägde rum den kvällen. Hvad som på mig gjorde det djupaste intrycket den kvällen var — "Vår Gud är oss en väldig borg", sjungen unisont af publiken. Man kände hur de minnesdigra, ödesdigra tonerna stego som rökelseoffer mot höjden och tankarna följde rökelsemolnen ut till alla de stridande, lidande kämparna — till denna värld fylld af skräck och ångest. Därpå sjöng Augustin Kock bl. a. en landstormssång af Johan Nordling med musik af Josef Eriksson, som var lika enkel som gripande, lika mäktig som varm. Den passade underbart väl till den djupa mjuka stämman och man tyckte formligen att man hörde: "klockornas gång! Med tungor af malm —"

— Men, käreste, förlåt, afbröt hon sig själf helt tvärt, här sitter jag rakt och håller på att glömma det viktigaste af allt, Cecilia Milows kungsholmspojars, eller högtidligare sagt, Kungsholms Ungdomsklubbs musikkår. Ni skulle bara hört de unga scouterna sköta trumma och trumpet mellan sång och föredrag. Med manlig dådkraftig kläm växlande med vek ynglingakänsla. Det gick en så där rakt i botten till hjärtat att se och höra dessa ungdomar, som bära Sveriges framtid i sitt sköte.

— Ja, Sveriges framtid, hon såg drömmande in i brasan, som nu brunnit ner till glöd, det är ju det vi alla lefva för, hvar och en på sitt sätt, eller hur? — Och dock, lite anade jag att ett sådant undergräfvande mullvadsarbete kan ostördt få utföras i vårt land som nu tycks ske af dem, som sprida det antimilitaristiska morfinguset in i våra ungdomars mottagliga sinnen. Och detta just nu då vårt vara eller icke vara kanske kan komma att stå på spel. Den sista frågan på förbundsmötets sista dag gällde just den antimilitaristiska propagandan och jag tycker att det var som om såväl höstens värnpliktiges som landstormsmäns vittnesmål öppnat en afgrund vid mina fötter. Är vårt folk sjukt, är det blindt, är det dömdt till undergång? Se där de frågor, som strömmadt öfver mig, då en ung man reste sig upp och med manlig rörelse talade om sina soldatår. Sina erfarenheter som konstapel och logementsbefälhafvare, sin kärlek och tacksamhet till sitt regemente och sitt befäl. Ty tacksamhet hade han såväl kommit till sin materiella utkomst som till sin varmt idella tro på Gud och kärlek till fosterlandet. För denna sin tro var han villig kämpa till döds icke blott mot landets yttre, men äfven inre fiender.

Vet ni — då var jag tvungen gå fram och tacka honom för hans ord, som gifvit mig nytt mod igen — och hopp om att många kärnfriska män ännu finnas inom Sveriges landamären och "att han, som ledde de svenskes stam, skall än en gång oss leda", som det ljud i landstormssången.

HEDVIG SVEDENBORG.

Litteratur.

NILS WILHELM LUNDH: PÅ vulkanisk mark utgör en samling berättelser eller i lätt berättelseform gifna reseskildringar från Kanarie-öarna och Syd-Italien. Mest fångla de sidor, där författaren trognast hållit sig till det han sett och erfarit; fabuleringen intresserar kanske mindre. Den kan ibland verka godtycklig, eller konstruerad som lämpligast varit för tillfället och för accessoarerna. Men i det snabba uppfångandet af en typ, af en situation, eller i den verkningsfulla, ofta mycket suggestiva naturskildringen, visar författaren sig som poet och fånglar sin läsare. Om jag ej misstar mig har På vulkanisk mark redan delvis publicerats i Idun. Mången skall glädja sig åt att nu få den poetiska långvägaturistens skildringar samlade i en volym. De ha icke förlorat på den mer pretentiösa bokformen — tvärtom. Karaktäristiska fotografier, mestadels tagna af författaren själf, bidra till det angenäma intrycket från soliga, exotiska nejder. —

Margareta Hvardagslag, en älfvalshistoria af Edit Ahrenlöf, liksom Skilsmässa af Vera Veronica äro debuter. Med varsam hand önskar anmeldaren få fara öfver dem båda. I Edit Ahrenlöfs bok tala och sjunga, efter kända mönster, forsen, träden, djuren och de små blommorna. Sällsamt är, att denna så ytterst vanskliga genre så gärna skall locka nybörjarnel. Det skall vara en stark tro till egen skapande kraft, som gör det; men tyvärr försätter tron här inga berg. Det mesta i Margareta Hvardagslag har blifvit helt andrahands. Ack, ville man be, ni som ha något att tala om ur lifvet ni sett, ur hvardagen ni upplefvat, gör det rätt och slätt — och faktiskt. Hvarje människa, som öser direkt ur sin egen smula egenart och lynne, skall kunna ge något läsvärdt, och ej minst tänker jag detta om Edit Ahrenlöf. Hon har inte reda på så litet, och hon har sympatiska tonfall. Men den s. k. stämningen, framförd på af andra redan röjda vägar, den öfvertygar alldeles inte, såsom meningen skulle varit. — I "Skilsmässa" däremot bjudes inte alls till att hänföra oss. Det är en berättelse om en skilsmässa, som går tillbaka, för barnets skull. En af de många biktböcker, närmast, hvilkas flod aldrig sinar! Dess stoff är ganska magert, dess stil amatörmässig; men den är anspråklös i all sin konventionalism, den är lätt att läsa och inte tråkig, utan att precis höra till det mest roande.

Den af många gouterade signaturen Den inbitne slutligen, har samlat en del af sina bästa kåserier under titel Kunskapens träd på godt och ondt.

M S.

Oscar Levertins biografi. Af den med så stort intresse mottagna minnesteckningen öfver Oscar Levertin från professor Werner Söderhjelm hand föreligger nu på Alb. Bonniers förlag första bandet, en stor, rikt illustrerad volym på femhundra sidor. Den omfattar den biografiska delen af arbetet och kommer att efterföljas af en andra volym, som skall innehålla den litteraturhistoriska undersökningen. Vi skola då närmare återkomma till det betydande verket, som dock redan nu må anbefallas som ett af julmarknadens mest anmärkningsvärda.

Caroline, ett kvinnoöde från romantikens dagar af Beatrice Zade har i dagarna utkommit på Hugo Gebers förlag. Fru Beatrice Zade, född Bäcklund, numera genom sitt äktenskap bofast i Jena och lifligt initierad med tyska kulturkretsar, har i detta arbete gifvit en lefvande skildring af en af det 19:e århundradets underbaraste kvinnogestalter Caroline Michaelis-Böhmer-Schlegel-Schelling, ryktbar lika mycket på grund af sitt högst sällsamma lefnadsöde som genom det stora inflytande hon utöfvade på den tyska nyromantikens märkesmän.

Färgkonst och skulptur.

EDAN UTSMYCKNINGEN AF VIGSELrummet i vårt nya rådhus ger anledning till en kuriös strid mellan konstnärer, konstnärer och nämnder, en strid, som vi ej ägnat någon uppmärksamhet, därför att Idun redan tilltorene, då skisserna till de beramade målningarna första gången utställdes, reproducerade desamma i spalterna, pågå en del smärre utställningar, hvilka vi vilja påpeka med några rader.

Edward Hald utställer i Konstnärhuset och ådagalägger i ett antal målningar af naked en linjen och färgens raskhet och skimmer, som man inte behöver fundera länge på för att komma underfund med, att det är nyfransk konst han hämtat sina impulser ifrån. Vi ha här att göra med en konstnärspersonlighet, som vill nya och starka accenter i färgspråket, men i hvars taflor det dock tycks finnas en skönhetsprincip, som skyddar för överdrifven djärighet. Han är modern men ändå ej bisarr. I Konstföreningen utställa fyra göteborgs-artister: Charlotta Mannheim, Gösta Sandels, Birger Simonsson och Sigfrid Ullman. Den förstnämnde har några färglyriskiska dukar af mycket god verkan — dock med reservation för den stora taflan "Mina barn", hvars figurer fått en påfallande sökt hållning. De öfriga äro hvar för sig mycket individuella, med ömsom kärftva, ömsom saftiga färgdikter. Särskildt Sigfrid Ullmans solida landskapskonst bevarar anmeldaren i angenämt minne.

Hamngatan 5, en lokal tyckes det för unga konstnärer, upptages för närvarande af en expressionistisk trio: Isaac Grünewald, Sigrid Hjertén-Grünewald och Einar Jolin. Någon ny utvecklingsfas ha de knappast genomgått sedan vi sist sågo dem. Om man icke visste att de unga konstnärerna anse sig så frigjorda, skulle man frestas att anse att de ännu äro hopplöst bundna af de förebilder de dyrka. Det är detta man mest har emot dem: deras brist på originalitet. Vi anteckna ett par välgjorda perspektiv öfver Stockholm af Jolin och ett motiv från Riddarholmskyrkan af Isaac Grünewald, vackert i färg.

Herman Bergmans konstgjuteri, som under många år sändt ut vackra bronser i världen: ryffastoder likaväl som statyetter, lagom att gömmas i handen, har i dagarna öppnat en permanent skulpturutställning i Birger Jarlsgatan 23, Stockholm. I den konstnärligt inredda, med rikligt ljus försedda lokalen göra sig de vackra arbetena ovanligt väl. Vi finna här redan i den första rikhaltiga kollektionen, som kommer att växlas ut mot nya, arbeten af våra bästa skulptörer. Milles "Vingarna" är placerad midt emot Hasselbergs "Grodan", Strandberg, Eldh, Edström, Fagerberg saknas icke heller och af de kvinnliga konstnärerna vi arbeten i brons af fru Hjördis Nordin-Tengbom, Alice Nordin och Ruth Milles. Äfven några arbeten i marmor utställas af konstnärerna.

Konstslöjd.

SVENSKA TEATERFÖRBUNDET ANordnar till förmån för sin understöds-kassa ett stort lotteri med vinster till ett sammanlagt värde af 80,000 kr. Den största vinsten värderad till 10,000 kr. utgöres af "ett mönsterhem", som nu visas å teaterförbundets lokal, Nybrogatan 11. Hemmet, sådant det nu står där med den konstnärliga synpunkten genomförd in i alla detaljer, är utförd hos Giöbels och ett verk af den nyligen aflidne specialisten på hemkonstens område Alf Wallander. Det består af hall, tre rum, jungfrukammare och kök med bordservis, silver, linneförråd, köksuppsättning, mattor gardiner och konstverk. Det hela är stämt i en ton, fullt enhetligt, utan några extravaganser och förtjänar verkligen namnet ett mönsterhem. Till de större vinsterna räknas en landbruksuppsättning, ett stort, fint inbundet bibliotek, ett mindre möblemang från Myrstedt och Stern m. m. Lottorna kosta 2 kr.

Svensk Hemslojdi Stockholm har anordnat en synnerligen sevärd utställning, eller rättare två, en af mattor från den af Maria Måas-Fjellerström ledda väfskolan i Witsjö, Skåne, och en af speisar, dels från fru Ingeborg Petrelius knyppekola i Vadstena, dels signerade fru Starck-Lilienberg.

Mattutställningen hör till dem, som öfvertyga om att vi äga en egen återuppstånd matkultur här i landet. Motiven bära prägeln af att vara hämtade ur Skånes och Blekinges gamla väfkonst men att de sedan gått genom föreståndarinans konstillfarna händer. Spetsutställningarna äro bevis på en lika högt uppdrifven kultur på sitt område. Prisen både på mattor och speisar förväna snarare genom sin måttlighet än motsatsen.

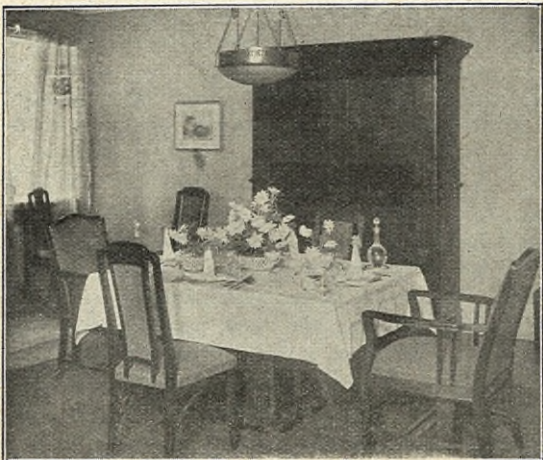
Från Herman Bergmans skulpturutställning.

Från scenen och estraden.

D RAMATISKA TEATERN GAF SIN med spänning motsedda Hamlet-premiär just som detta nummer af tidningen började tryckas, hvarför vi få återkomma till föreställningen i nästa teateröfversikt. I stället skola vi i några rader skärskåda Franz Molnars komedi "Sagan om vargen" på Svenska teatern. Stycket öfvertygar om sin författares styrka i fabulerings svåra konst, ty att af två makars skäligen betydelselösa äktenskapstivster, framsprungna ur mannens löjligt svartsjuka temperament, skapa en så underhållande komedi, gör endast en dramatisker begåfvad med stark fantasi och kvickhet. Att den bisarra drömscenen delvis misslyckades kan ej förnekas, den är för bredt skriven och saknar drömillståndets mystik, men de öfriga akterna spraka af kvickhet och vimla af fina psykologiska smådrag. Herr Svennberg var mästertlig som den svartsjuka maken; ej en gest eller ett tonfall klickade hos denne öfvernervöse familjefader, som såg faror för sin lycka lura i hvarje vrå. Ej mindre förträfflig var fru Brunius i hustruns roll, och hvad hr Brunius vidkommer, som hade fått tyngden af fem olika karaktärer på sina skuldror, bestod han profvet glänsande. Den fulltaliga premiärpubliken tycktes delvis road, delvis förvånad, men trots förtjänsterna, är styckets framgång ej fullt säkerställd.

Södra teatern har med upptagandet af Algot Sandbergs nyaste stycke, skärgårdslustspelet "Gubben Noak" förmodligen stadgat sin repertoar ända fram till årsskiftet. Pjäsen illhör sin författares bättre ting inom folkdramatikens område, dess drickande, småsijalande och lättjefulla öbor äro icke att taga miste på, och ett par sådana figurer, som 80-åringen Noak Blomqvist med sitt osläckliga kurtisbegär och hans latmask till son utgöra en karaktärsframställning, hvars äkthet ej kan bestridas. Den totala frånvaron af intrig

Mattsalsmöbel i ek på Svenska Teaterförbundets lotterietställning.

skulle i vanliga fall ha gjort pjäsen skada, men författares goda humör i dialogen håller intresset bra vid makten. Hvad som mycket bidrar till segern är det goda utförandet af huvudrollerna. Herrar Fastbom, Sandborg och Blomstedt bilda en trio, som icke lämnar något öfrigt att önska i fråga om saftigt komisk framsägningskonst. Herr Tage Almqvists förfinade skärgårdspojke verkar däremot teater, och fröken Jacobssons stockholmsmiserade skärgårdstös inger betänkligheter, hon ser ut att höra hemma bland mannekängerna i något skyltfönster.

Från Vasateaterns operett "Storstadsbaciller", text af Okowski och Schönfeld och musik af Jean Gilbert, medför man ett lätt förflyktigt minne. Hvarken handlingen eller melodierna äro nämnvärdt kvicka, men det hvilat en rätt oskuldsfull och älskvärdt munter ton öfver upptågen, hvarfyll kommer att hr Barclinds glada humör och den kvinnliga ungdomens charm i åtskillig mån ersätta innehållets felande spiritualitet. Men om stycket kommer att gå, och det är icke uteslutet, blir det främst fröken Gistedts förtjänst. Den unga dammen är helt enkelt förtjusande, hon spelar sin roll med lif och färg, hennes lilla röst tyckes vara på väg att undergå en lycklig metamorfos och hennes danskonst äger en brio och en grace, som oemotståndligt fångsla.

En annan betydligt mera anmärkningsvärd operett-premiär blef Oscarsteaterns uppförande af Franz Léhars nyaste skapelse "På tu man hand", textförfattare A. M. Willner och Robert Bodanzky. Den enkla handlingen om två förlovade, som äro hvarandra "komplett likgiltiga" och två öfrolfvade, som älska hvarandra så glödande, att ingenting kan vara eldigare, bäres af en intagande musik, som till god del har den seriösa operans stil. Hela andra akten, som försiggår bland snöhöljda alptoppar, är så godt som en enda duett, hvars melodifägring kulminerar i den unga Dollys sång till edelweiss-blomman, en musikalisk pärla, åt hvilken fröken Naima Wifstrands uttrycksfulla vokala och dramatiska föredrag skänkte en motsvarande vacker infattning. Fröken W:s återgivande af rollen i dess helhet är för öfrigt artistiskt fint och rösten klingar fräsch, om det än fattas åtskilligt i dess utbildning. Herr Ralf får icke för att han saknar temperament för att ge illusion af eldig älskare; i alla händelser sjöng han partiet tillfredsställande. Det yra operettlynet i första och tredje akterna representerades med vederbörlig aplomb af hrr Schröder och Textorius samt fröken Eva Erikson.

Folkteatern presenterade häromkvällen ett nytt svenskt original af en debuterande författare, Björn Hodell. Stycket hvars titel är "En kafé-flicka", afser att skildra scener ur det stockholmska folklivet, men det stannar vid ett trefvande försök. Alldeles utan talang är det dock ej skrivet, och ett godt utförande gör sitt till att hålla stycket under armarne. —

På Kgl. teatern går en repris af Mozarts "Figaros bröllop" med herr Richter som Almaviva och fröken Gelhaar som Susanna. Herr Richters dramatiska talang står ännu i sitt vardande, men i sångpartiet finner han sig betydligt bättre till rätta. Fröken Gelhaars Susanna är både dramatiskt och vokalt en intagande rococoskapelse.

Kammarmusikföreningens senaste konsert stöddes af en norsk sängerska, fru Munthe-Kaas och tre danska instrumentalister, nämligen en pianist fru Adler, en cellist hr L. Jensen och så hr Peder Möller, violinisten från Auditoriekonserterna. Fru Munthe-Kaas sjöng några utsökt poetiska Brahms-sånger, åt hvilka hon med sin mjuka stämma skänkte en motsvarande lyrisk tolkning, och danskarne utförde med ett eldande rytmiskt lif en trio i f-moll af Dvorák. Som programfinal följde trio i b-dur, af Beethoven, också den spelad med all den konstnärlighet som ett sådant kammarmusikens mästerverk fordrar.

Konserterföreningens två senaste torsdagskonserter gäfvö jämväl ett rikt musikaliskt utbyte, isynnerhet den, vid hvilken den norske pianisten herr Fridtjov Backer Gröndahl medverkade. Här är icke blott och barit fråga om en pianist vid instrumentet utan om en skald, och en skald, hvilken i sitt utförande af norska tonskapelser frambesvärjer sitt lands natur och lynne i alla dess egendomliga skiftningar. Här kan man med full rätt använda det ofta missbrukade ordet nationell. I öfrigt inefattades i de båda programmen "Tristan"-förspelet, en pianokonsert i e-moll af Adolf Wiklund, där pianostämman återgafs af fröken Aurora Molander, Beethovens femte symfoni, Strauss "Til Eulenspiegel" m. m. De båda sistnämnda, liksom ock naturligtvis Tristan-förspelet, ställde stora kraf på orkestrens konstnärliga vivacitet, kraf, som den i allmänhet dock motsvarade.

ARIEL.

REALISATIONEN

med 20, 30—50 % rabatt

å vårt från denna och föregående säsonger
öfverblifna lager af

BARNKLÄDER

OCH

BACKFISCHKLÄDER

pågår endast t. o. m. **Tisdagen den 1 Dec.**

Aktiebolaget

M. BENDIX,

STOCKHOLM.

18 Regeringsgat. 5 Sturegat. 90 Drottninggat.

Order till landsorten expedieras endast mot efterkräft!

Beredning: Citronen sköljes väl och torkas, skalet afrives mot sockret, som därefter lägges i en blankskrad kastrull. Citronsafte pressas ut och blandas med sockret. Vinet, vattnet och äggulorna tillsätts, och blandningen vispas tills sockret smält. Kastrullen flyttas då öfver elden, och krämen får under kraftig vispning sjuda, tills den är tjock och pösigt. Krämen upphålles och vispas tills den är kall. Om så önskas tillsättes därefter den till hårdt skum slagna grädden. Serveras i kompottskål med bakelser.

Halfva satsen räcker till fyllning i en stor tårta. Grädden bör då uteslutas.

Skärbönspudding (f. 6 pers.). 1/2 lit. konserverade eller salta skärbönsor, 4 hela ägg, 70 gr. stötta skorpor, 5 gr. hvetemjöl, 80 gr. smält smör, 3 dcl. mjölk, salt, socker, när-salt.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. fint stötta skorpor. Beredning: Bönorna förvällas och hackas fint. Äggen vispas, mjölk och de stötta skorpona tillsätts jämte de hackade bönsorna, det smälta smöret och kryddorna.

Massan hålles i en smord och brödbeströdd kransform, och puddingen kokas i vattenbad i ugn omkr. 1 1/2 tim. Den uppställes på varmt serveringsfat och serveras med falsk hollandaise.

Falsk hollandaise (f. 6 pers.). 60 gr. smör, 1 msk. mjöl (10 gr.), 2 gr. salt, 1 gr. socker, 1/2 gr. hvitpeppar, 4 äggulor, 2 dcl. vatten, 1 tsk. citronsaft.

Beredning: Smöret röres i en ljum kastrull, tills det blir hvitt och pösigt, därefter nedrörs mjölet, äggulorna, en i sänder, saltet, sockret och pepparn. Kastrullen sättas öfver svag eld, det kalla vattnet tillsättes, litet i sänder, under ständig vispning och säsen får sjuda, tills den är tjock och glansig, lyftes af, afsmakas genast med citronsafte och hålles varm i vattenbad.

Bäjärskräm med choklad (f. 6 pers.). 60 gr. strösocker, 1 dcl. vatten, 1 vaniljstång, 50 gr. sockrad blockchoklad, 4 gr. agar-agar (1 dcl. vatten till agar-agar), 4 dcl. tjock grädde.

Beredning: Sockret kokas med vattnet och vaniljen till en klar, simmig lag, hvarefter vaniljstången upptages. Chokladen smältes i vattenbad, utan tillsats af vatten, och nedröres i sockerlagen. Agar-agar sköljes i kallt vatten och kokas i vattnet tills det är riktigt upplöst, hvarefter det silas ned i krämen, som röres tills den är kall. Då tillsättes den till hårdt skum slagna grädden, och krämen hålles i vattensköljd och sockerbeströdd form och får stå på is 2—3 tim. för att stelna. När krämen skall serveras, lossas den från kanten med en spetsig knif och uppställes på flat glasskål med tårtpapper.

Krämen kan äfven fyllas i form med lock och frysas, men då användes endast 1/2 gr. agar-agar.

Jägarbiff (f. 6 pers.). 5 hg. benfritt innanlår af kalv, 4 msk. stötta skorpor, 2—2 1/2 dcl. grädde, 1/2 msk. salt (8 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 1 burk champinjoner (1/4 lit.), 1 msk. mjöl (10 gr.), 2 dcl. köttsky (helst af vildt), 2 dcl. grädde, salt, hvitpeppar.

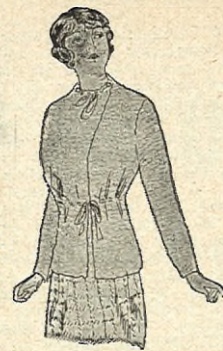
Beredning: Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, skäres i bitar och males 4 ggr genom köttkvarn. De stötta skorpona blandas med grädden och få stå att svälla 1 tim. Färsen arbetas väl med skorpblandningen, afsmakas med kryddorna och formas till 15 runda bifvar, hvilka brynas hastigt i smöret och lägges i en kastrull. Champinjoner skäras i skivor och fräses i smöret i stekpannan, mjölet tillsättes och blandas väl med smöret och svampen, köttskyn och grädden spådas på, och säsen får ett godt uppkok samt afsmakas med kryddorna. Säsen hålles öfver bifvarna, som därefter få saktasteka, med tät slutet lock, 10—15 min. De uppläggas på varmt fat, säsen vispas upp och hålles öfver bifvarna. Serveras med arter.

Vanliga kalkfotletter kunna stekas med samma slags säs.

FRÅGOR

ENHVAR läsare af Idun äger rätt att i denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till bevarande af läsekräftens Dock förbehåller sig redaktionen ömskränkt befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svar till någon af här nedan införd fråga, som insändas till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

Nr 253. Vilken färg bör man ha å tapeter till en sal där möbelen utgöres af mörketsad, nästan svart ek samt till rum med mörk mahognymöbel? Finnes något arbete utgifvet, som i detalj lämnar upplysningar om ordnandet af ett hem, hvad såväl färger som öfrigt angår? Box.

“ELSA”, YLLEKOFTA

FINNES I

SVART ELLER HVIT.

SÄRDELES KLADSAM

OCH PRAKTISK. . . .

Kr. 3,00.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET

STOCKHOLM.

D. B. C. Flytande Putskräm för metaller.

Profva den och Ni använde aldrig någon annan. Fås öfverallt.

Fabrikanter: Dorch, Bäcksin & Cos A.-B. GÖTEBORG.

Intel besvär med vin, konjak, kaffe, saft eller dylikt vid begagnande af Apoteket Vasens Laxermarmelad. Det behagligaste afföringsmedel som existerar. På alla apotek.

FÖRDELEN

med F. Paulis Ovicula två framför alla andra tvålar är att den innehåller friska äggulor som skydda och försköna huden. Mot ömtålig hud rekommendera därför specialister

F. Paulis Ovicula Tvål.

Ni kan spara

vid tillredandet af Puddingar, Bakverk etc. utan att kvaliteten försämras, om Ni använder färre ägg och i stället

“MAIZENA”

Rätterna tillagas mycket billigare, bli dock lika närande med samma utsökta välsmak.

Våra Maizena-recept tillsändes eder gratis och franko om Ni insänder ett brefkort med påtecknad namn och adress till Corn Products Co., Afd. K, Holmens Kanal 9, Köpenhamn.

SJU

dagar i veckan

läses en annons i

IDUN

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 29 NOV.—5 DEC. 1914.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med fiskstufning och rödbetor, kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Helstekt spädgris med brynt potatis; äppelmos och kastanje-puré; fyllda selleribottnar; citronkräm med makroner.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; strömmingslåda eller stekt surströmming med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttfärs med stufvade jordärtskockor; vinsoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; uppstekt köttfärs med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Öxsvanssoppa; stufvad lake med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Rotpuré med rostadt bröd; skärbönspudding med falsk hollandaise; bäjärskräm med choklad.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsvälling; halstrad sill med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Får i kål; väfflor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt färsk sill med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Jägarbiff med arter; äppelkompott med grädde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt hafregrynsgrot med mjölk; uppstekt jägarbiff; kaffe eller te. Middag: Sillpudding med äggstanning och smält smör; chokladsoppa med skorpor.

RECEPT:

Helstekt spädgris (f. 12 pers.). 1 spädgris på omkr. 4 kg., 1 1/2 msk. salt (23 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 1/2 tsk. ingefära, små råa, syltiga äpplen, 3 msk. smör (60 gr.), 3/4 lit. buljong (1 hg. späck).

Beredning: Grisen rengöres noggrant i bukålan och munnen, tänderna och fötterna borstas väl, och grisen sköljes samt torkas. Den gvides invändigt med en blandning af salt, hvitpeppar och ingefära. Äpplena sköljas, torkas, befrias från stjälk och blomma, och grisen fylls med äpplena, så att den behåller sin form, hvarefter den hopsyas med blesyrösöm. Knäna vikas, och grisen lägges på knä i en långpanna, bestruken med hälften af smöret. Pannan sättas in i varm ugn, och den kokande bul-tjock grädde.

Iduns Hjälpreda för Hemmet läses under rubrik "Om hudens vård"

— Bland alla de medel, som rekommenderas för bevarande eller förbättrande af hyn, anses boraxbenzoé såsom det bästa. — Mot finnick och oren hy är bästa medlet en längre tids begagnande af borax benzoétvål. —

Gahns Borax Benzoé tvål

har sedan gammalt stort förtroende. Pris 50 öre st.

Jungen spådes på. Grisen får därefter steka, tills den är mör, eller omkr. 2 tim. Under första timmen öses den flitigt med buljongen, men därefter gvides endast svålen hvar 5 te minut med spåket eller med resten af smöret, inknutet i en linne-lapp, eller ock med en linnelapp doppad i matolja, så att svålen blir spröd och guldgul och ej brister. Den lägges upp på stort fat, skäres i skivor, hvilka åter sammanlägges, så att grisen ser hel ut. Ett äpple sättas i munnen, och örönen viras med krusadt papper. Garneras med salad samt persilja och serveras med potatis, kastanje-puré, äppelmos och syltiga salader samt afredd säs.

Kastanje-puré (f. 6 pers.). 1/2 kg. kastanje, 4—5 dcl. buljong, 1 liten selleristjälk, 1 msk. socker (15 gr.), 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2—3 msk. tjock grädde, salt, litet hvitpeppar.

Beredning: I kastanjernas spetsiga ända skäres ett 1 1/2 cm. djupt kors, hvarefter de lägges i kokande vatten och få koka 2 min., så att skalen släppa. Det yttre så väl som det inre skalet aftagas därefter, medan kastanjerna äro varma; annars fastna skalen lätt. Kastanjerna på-sättas jämte selleristjälken och sockret i den kalla buljongen och få koka tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras genom härsikt. Purén blandas med smöret och grädden samt upphettas och afsmakas med kryddorna. Serveras helst i krustader till helstekt spädgris.

Fyllda selleribottnar (f. 6 pers.). 2 stora rottellerier, 2 lit. vatten, 15 gr. salt, 36 små jordärtskockor, 3 msk. smält smör (60 gr.), 3—4 tryffel.

Beredning: Sellerierna skalas, sköljas och skäras hvardera i 6 skivor. Dessa afjämnas kring kanterna, så att de blifva runda och lika stora, samt urhållas något i midten. De lägges i rikligt med kokande, lätt saltadt vatten och få koka tills de äro mjuka. — Jordärtskockorna borstas rena, skrapas, sköljas väl, formas runda och få ligga i ättikblandadt vatten (2 lit. vatten, 2 msk. ättika) 1 tim. De sättas på i kokande, saltadt vatten och få koka mjuka. — Selleribottnarna lägges upp med hälslef i ring på rundt fat; på hvarje botten lägges 3 små jordärtskockor, litet smält smör hålles öfver, och sist öfverströrs den fint hackade tryffeln.

Citronkräm (f. 6 pers.). Skäl och saft af 1 liten citron, 2 dcl. krosssocker (190 gr.), 1 dcl. franskt vin, 1 1/2 dcl. vatten, 6 äggulor, 2 dcl.

Lejon
Pantar & Strumpor

ÄRO AF BÄSTA KVALITE
& OMSORGSFULLASTE
UTFÖRANDE
FÖRSÄLJAS ÖFVERALLT

Nr 254. Finns det någon agent eller byrå som åtager sig försäljning af patent.
 Nr 255. Frågar härmed om någon kan säga mig vid hvilken ålder man skall sluta upp att linda en baby, och hur man sedan skall kläda honom.
 Nr 256. Jag har en liten tid lidit af neurasteni (ej i förening med blodbrist). Är dock nu betydligt bättre men fortfarande trött och svag. Finns något styrkande medel, lämpligt att använda för detta fall, frågar Anna.
 Nr 257. Finnes det någon af Iduns läsare eller läsarinor som lidit af sömnlöshet och blifvit botad härför? Jag har nu i flera månader ej kunnat sova en enda natt ordentligt utan bara små stunder, och då mycket oroligt, med de allra hemskaste drömmar. Har tidtals i många år haft dålig sömn, men ej så illa som nu. Har sökt många läkare men aldrig kunnat få någon hjälp. För ett råd vore ingen tacksvare än.

Nr 258. Vill någon af Iduns läsare vara vänlig upplysa mig om hur lång tid det åtgår att ta organistexamen? Är road af musik; spelar piano ganska bra. Har en stark, vacker sopran. Hur pass dyr ställer sig en sådan examen? Har man utsikt att erhålla plats sedan? Och hur stor lön gifves?
 Nr 259. Vill någon af Iduns ärade läsare lämna tillförlitligt recept på god hembrygd julglögg.
 Nr 260. Musikbildade vänner och läsare af Idun tillfrågas: Vilka sonater och etyder lämpa sig bäst till själfstudium, då man med något så när förstälse spelar de lättare af Clementi, Mozart, Schumann, och ej längre har tillgång till fortsatt undervisning? Tacksam för svar är Lösnummerköpare.
 Nr 261. Kan en ung flicka på en biskopsmiddag bära ljus klädning vid ett sådant tillfälle, då middag gifves för en prästvigd?
 Nr 262. Ensamstående, medellös, bildad flicka, härdad, frisk och stark, som önskar få komma med i den frivilliga sjukvården under pågående krig, beder om upplysning, hurvida det finnes någon fond eller enskild person, hos hvilken man kunde erhålla ekonomisk hjälp för genomgående af sjukvårdskurs samt utrustning för resan till västra krigsskådeplatser?
 Nr 263. Vore tacksam få veta, ifall blykam är skadlig att använda

Jag låter inte övertala mig!
Jag tänker inte dricka det giftiga bönkaffet, som förstör mina nerver! Jag vill ha det äkta Kathreiners Maltkaffe.

Pris 90 öre pr kg.
Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre.

Kvaliteten fäller utslaget.

samb om håret blir mörkt däraf. Hvar får man köpa en dylik? Priset?
 En i förtid grånad.
 Nr 264. Undertecknad beder Iduns vänliga läsarinor om ett godt råd. Hvad skall man plantera på ett tunnland jord (sandjord) för att erhålla största möjliga inkomst därpå. En liten damm är belägen därpå med ständigt vatten. Vore det manne lönande med ankodling eller möjligen någon sorts fisk, exempelvis karp.
 Nr 265. Hur kan man lämpligast möblera en lägenhet om 2 rum och kök?
 Nr 266. Huru skall man koka mesost, så den blir så fast, att man kan skära den? — Hvar skall man få sälja välgjorda trädknappar under dessa dåliga tider?
 Nr 267. Skulle någon af Iduns hjälpsamma läsarinor vilja upplysa mig om hvar jag skall vända mig för att få sälja hemväfda gångmat-tor, som nu så mycket begagnas. Sålval randiga som rutiga i ljusa, glada färger? Då jag är änka och måste försörja mig och barn och van vid väfning, har jag tänkt att det möjligen skulle kunna gå, om man kunde få aflytta dem, där kontant betalning kunde erhållas. Tacksam för svar.
 Nr 268. Vore tacksam för råd angående odling af julrosor, hurudan jord de skola ha etc. Julrosor, som planterades i slutet af våren, blommade i — juli, med missbildade små blommor. Hvarpå kunde det bero, att de blommade för tidigt? Nu kan jag väl knappast ha något hopp om, att de skola blomma till jul?
 Nr 269. Om ett hushåll i landsortsstad under oktober 1914 gick till 90 kr. samt under samma månad 1911 till 100 kr., hvad bör det då under nuvarande dyrtid beräknas kunna gå till under oktober i år? Obs! Inga inskränkningar ha gjorts, och det gäller samma antal personer.
 Nr 270. Vill någon af Iduns läsarinor gifva mig några goda råd!
 1) Kan man leva på en krona om dagen per person?
 2) Hur samman-sätta matsedeln?
 3) Hur skall jag baka groft, mjukt bröd? Mycket tack-sam för svar.

GRETA.
För Idun af J. B.

Varm och röd och med strålände ögon kom Greta en dag hemspringande från skolan. Hon gaf sig ej tid att taga af och hänga ytterkläderna i tamburen. Med skolväskan i handen och skorna drypande af sand, så att det knastrade mot korkmattan vid hvarje steg, kilade hon genom matsalen in till sin mamma i köket. Fru Berg var just sysselsatt med rabarberkrämen, som skulle bli de lättare som-mardeserternas debuträtt. En varm, söttaktig doft mötte flickan i dörren, då hon med ett gladt utrop kom inrusande.

»Åh!» jublade hon, »vet mamma hvad! Det har kommit ett stort cir-kussällskap till sta'n, och de ha med sig stora tält och en karusell med hästar, som det är riktiga sadlar på, och så ha de riktiga djur, elefanter och lejon och ormar och tigrar och...; jag såg dem i morse, när jag gick till skolan, men nu ha de slagit upp sitt hus på ången vid tegelbruket.»

Hon lugnade sin sprudlande entu-siasm en smula vid anblicken af den sköna rabarberkrämen, som puttrade så lustigt i kastrullen. Rabarberkräm var, näst maizenapudding och moca-carta, hennes älsklingsrätt. Det skulle hon kunna äta hur mycket och hur länge som helst, sade hon.

»Så tokiga hus de ha!» fortfor hon, ställande sig att se på hur det ko-kade. »På frukostrasten var Klara

GAS-SPISAR

UTHYRAS FÖR 75 ÖRE PER MÅNAD

GASVERKETS — — — UTSTÄLLNING

KUNGSGATAN 54.

STHLMSTEL. 6032 RIKSTEL 2893

och Kalle och jag där. I en järn-vägsvagn med vanliga hjul, med rik-tiga fönster och skorsten, bodde en hel mängd med zigenare, som hade så vackra kläder med pajetter, eller hvad heta de nu, mamma? Och flickorna hade alldeles svart hår, som blanksvarta, och pojkarne — åh! hvad de sågo bussiga ut! De byggde upp ett stort, stort rundt tält där Kalle sa' de skulle slåss med arga djur och gå på lina och boxas! Och bredvid hade de ett litet tält med spis, där en tjock och ful käring bakade tunna plättar, som hon gjorde strutar af. Du skulle bara ha sett, mamma!»

Under det hon långsamt aftog kap-pan, berättade hon ifrigt om pajazen, som hade allt möjligt skoj för sig, om det stora positivet, som spelade själf, om pappersgubbarna med taf-lor på och om de arga djuren, som råmade och bölade alldeles förskräck-tigt. Alla kamraterna voro där, och en tjock herre i frack och hög hatt hade sagt, att till kvällen skulle han ge en före-tällning, som de aldrig hade sett maken till.

Plötsligt afbröt henne modern med en förtviflad åtbörd mot hennes hvit-dammiga skor och en lång rad små sandhögar, som hon dragit med sig genom matsalen och rundt köket. Nu blef fru Berg ond, förebrående flickan för hennes värdslöshet. Trodde hon att modern hade tid hålla rent efter henne! Det var ej som när pappa lefde — då hade de jungfru som höll allt i ordning. Men när pappa dött måste fru Berg draga in på så mycket, och ändå tycktes det knappast vilja gå ihop för henne, Greta och de två minsta. Och Greta fick en riktig uppsträckning för sin värdslöshet, Greta, som insåg sitt slarf, bad villigt om förlåtelse, och sedan måste hon berätta mer om »Tivoli», som lockat stans ungdom till ången vid tegelbruket.

Man hade redan på alla husknutar satt upp präliga affischer, hvar på ko-lossal lejon med vifva manar och glupska hästar anföllo de kända, med blott en piska beväpnade djurtäm-jarna; härliga damer i tunna fanta-sikostymer, som vigt och behagligt utförde sina djärfva tricks i trapez, på lina eller ställning; där, i mörkt rum, en magisk belysning, indiskatroll-karlar i veckrika kaftaner och sma-ragdprydda fezer framtröskade dödens och magiens skatter, och där musku-lösa boxare utfäste storartade belö-ningar åt hvar och en, som kunde be-segra dem. Förutom arktiska som tro-piska djur förevisades äfven svärds-slukare, kvinnan utan benstomme m. m. m. m. och hela »Tivoli» skulle icke blott bjuda på en underbar orien-talisk belysning, utan äfven den mest konstnärliga, genomgåda musik. Då man förutsåg en sedvanlig, ofantlig folkträngsel till dessa värdsberömda föreställningar, uppmanades alla att strax försäkra sig om biljetter.

Greta, med barns vanliga lifliga, förliga fantasi, lockades naturligt-vis i högsta grad af alla de nöjen och njutningar som där förespegla-des, och nu tänkte hon först göra mamma riktigt intresserad för sa-ken, innan hon vågade komma fram med en begäran att få följa med kamraterna dit.

Men mamma tycktes inte vilja höra på det örat idag. Hon hade så brådt-om med middagen och många andra nödvändiga bestyr, och till slut be-slöt Greta, som menade sig prata för väggarna, framställa den viktiga frågan. Hon såg förhoppningsfullt upp i moderns ögon, ty denna hade ej för vana att neka henne något, som hon visste kunde glädja sin lilla flit-iga och duktiga flicka.

Men när modern blott sakta ne-kande skakade på hufvudet, kände Greta sig med ens så djupt besvin-ken och olycklig; för sin inre syn såg hon allt det härliga, »Tivoli» rullade upp för hennes fötter, lång-samt glida bort i fjärran, åtföljdt af kamraternas glada och förnöjda ansikten.

»Du vet ju, Greta,» sade modern, »att du i dag skulle besöka tant My-rén, som en längre tid varit sjuk och nu är alldeles ensam däruppe. — För öfrigt,» tillade hon, »ha vi inte råd till sådana där nöjen. I går måste jag taga af matpengarna till Tures kängor, och...»

»Men, mamma!» afbröt Greta med gråten i halsen, »det kostar ju bara trettiofem öre, och Klara ska' gå dit, och Kalle, bror hennes, och... Och Klara ska' ha sin nya klänning med rött skärp, och...» Men modern var bestämd. Hon skulle gärna fått gå om de haft råd. Egentligen ville fru Berg hålla sina barn från dylika tillställningar, där de icke inhäm-tade något annat än slarfvighet och skadliga intryck, som sedan syssel-satte dem och hindrade dem i deras viktiga skolarbete.

(Forts.)

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA.
 Carolus L. Skissen vimlar af språkliga bockar.
 Evertus. Vi kunna ej använda manuskripten.
 G. C-n. Resultatet tillkännagafs i Idun nr 40.
 A. M. M. »Första snön» försmalt i papperskorgen.

"SVENSK BYGDEJUL"

blir i år mottot för programmet i

IDUNS JULNUMMER

inom ett vackert omslag i färger inne-håller en serie intressanta berättelser från vårt lands skilda provinser. Ett antal af våra yppersta författare och konstnärer medverka, bl. a.: *Selma Lagerlöf, Karl-Erik Forsslund, K. G. Ossian-Nilsson, Albert Engström, Ludvig Nordström, Mari Mihi, E. N. Söderberg, Ell Norrbo m. fl.* författare samt konstnärerna *Victor Andrén, David Ljungdahl, Gunnar Widholm, Aina Stenberg-Masolle, Brita Ellström, Lydia Skollsberg Edv. Berggren m. fl.*

PRIS: 1 KRONA.

Numret utkommer i början af december, och försäljes i de flesta boklädor och tid-ningsaffärer samt erhålles portofritt från IDUNS EXPEDITION - STOCKHOLM.

K. G. OSSIAN-NILSSONS

Stora roman

KUNG KARL DEN UNGE HJÄLTE

utkommer i dag i alla boklädor

PRIS KR. 3,75.

ÅHLÉN & ÅKERLUNDS FÖRLAG.

Ömtålig hy

skyddas och förskönas bäst genom användning af

F. Paulis Äkta Liljemjolk Creme.

Franska Snörlifs-Sömmeriet.

är flyttadt till

Birgerjarlgatan 13, 1 tr. Stockholm.

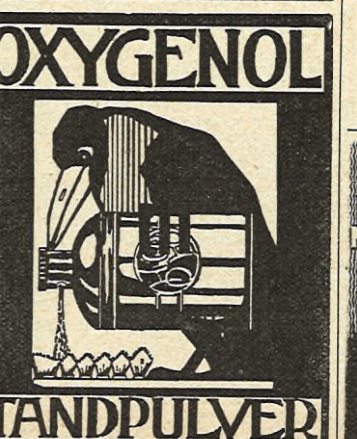
Snörlif, sydda till figuren, fr. 7 kr. Goda, starka. Egna arbeten repareras. Obs! Inga butiker, inga återförsäljare.

En oväntad besparing

af tid och besvär vinnes genom anvä-ndande af vår oöfverträffade brast-ändare »Tändalätt». Tänder ofelbart äfven den suraste ved. Samma brast-ändare kan användas hela vintern igenom. Pris 20 öre pr paket om 2 stycken. Till platser, där vi ännu ej hafva återförsäljare, sända vi gärna 5 paket fraktfritt mot 1 kr. i postanvis-ning. L. Nilsson, Norrlandsgat. 5. Obs! Från 1 dec.

Återförsäljare erh. hög rabatt.

OXYGENOL

TANDPULVER

Prenumerera på Idun!

ENERGON

Nerv- och kraftnäingspreparat FÖRORDAS AV LÄKARE

Verksamt styrkande vid allmän svaghet, ner-voisitet, överanstäng-ning och sömnlöshet.

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM

Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som
öfverallt där kvinnlig ar-
betskraft kommer till an-
vändning kungöras fördel-
aktigast genom annons i
Idun, landets äldsta och
största kvinnotidning, som
läses i alla bildade svens-
ka hem från Ystad till
Haparanda. Annonser
mottagas af de festa
annonsbyråer i riket eller
insändas direkt till

**Iduns Annonskontor,
Stockholm.**

ANNONSER skola vara inlämnade till
Expeditionen senast fredag för att
kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg
utan endast afskrifter
när ni svarar på annons om
ledig plats.

PALITLIG och FRISK FLICKA (eller
äldre person) erhåller plats nu
genast för att sköta en gosse på 1 år
2 mån. samt ett spädbarn. Kunnighet
i sömnad samt förmåga att event.
deltaga i ett hems sysslor önskas.
Svar med uppgift å ref., lönepret.
samt om möjligt foto till »E. C.,
Johannisberg.

EN ANSPRAKSLÖS, frisk o. glad
flicka, som vill åtaga sig att hand-
hafva tvenne barn, ålder 4 o. 2 år
samt dessutom deltaga i husliga syss-
lor (jungfru finnes), får mot fritt
vivre god plats 1 jan. Svar med foto
o. rek. till »Apotek», Iduns exp. f. v. b.

HUSFÖRESTÄNDARINNA, bildad, mu-
sikalisk, hushållsvan, van vid lan-
det, får plats hos kyrkoherde i
Västmanland. Vid. Nya Inack-Byrån,
Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

I DISPONENTFAMILJ i stad i Dalarna,
får 1 jan. bättre, hushållsvan
duglig flicka, som tillsammans med
husmodern vill sköta hushållet, plats.
Nutida bekvämligheter. Lön 20 kr.
pr. m., allt fritt. Fri resa. Medlem
af familjen. Barnfröken finnes. Vd.
Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsg. 34,
Sthlm.

I GODT HEM i stad i Östergötland
får, som husmors verkliga hjälp där
jungfru finnes, bättre, hushållsvan,
duglig flicka plats. Vid. Nya Inack-
Byrån, Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

Om det under vanliga omständig-
heter är orätt är det nu ett brott
att gynna utlands industri. Bort med
importerade varor, nu då arbetsför-
hållning så väl behöfves af Svenska!
Underslöd Svensk industri, ty
därmed gagnar Ni Ert land och skaf-
far arbetsförhållning af Svenska!
Köp ej engelsk tvål, när Ni
kan få lika god SVENSK till samma
pris!
HAPPACHS SÅPFABRIKS A.-B.
Malmö & Stockholm

EN ENKEL FLICKA, ej för ung, som
vill åtaga sig att sköta en 10 års
gammal sinnesslös gosse i en familj,
får plats efter nyår. Helst önskas
en sådan som har någon vana att
sköta sådana barn och kan bibringa
dem någon undervisning, kindergar-
ten. Svar med foto — som återlämnas
— ref. och lönepret. sändas till »D. N.,
Billingsfors p. r.

GEN. SJUKD.-FALL finnes plats ledig
att sköta 2 pers. hushåll på egen
hand. Svar med foto o. uppg. å
ålder till »10 dec», Iduns exp., Sthlm.

LÄRARINNA I KONSTVÄFNAD öns-
kas ett par månader. Svar till
»1915», Bullaren p. r.

BARNFRÖKEN eller barnsköterska,
barnkär, anspråkslös, kunnig i söm-
nad, erhåller god plats 1 dec. Svar
med foto och löneanspråk till »S. I.,
Iduns exp.

Barnsköterska eller harnjungfru
stadgad o. ordentlig, kompetent att på
egen hand sköta ett barn, 20 mån gam.
o. villig hjälpa till med lättare görom.
inomhus, erhåller plats på landet i
dec. Sykunnig har företräde. Rek.
fordras. Sv. t. G. S., St. Mellby p. r.

Duglig lärarinna,
frisk, anspråkslös, med god karaktär,
får god plats från den 20 jan. 1915 hos
svensk disponentfamilj i vackert sam-
hälle i södra Norge att undervisa en
nioåring samt något biträda i hem-
met. Musik ej nödvändig. Endast den
som besitter ofvannämnda egenskaper
torde anmäla sig. Betygsafskr., ref.,
foto, villkor o. s. v., märkt: »Svensk
lärarinna i Norge» under adr. S. G.
maelii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

I Östergötlands Läns Hemslojd-magasin
finnes plats ledig från d. 15 jan. 1915
för flicka fullt kunnig i väfning och
väfvars utlämning. Svar med betyg
torde insändas före 15 dec. till Sty-
relsen för Öst. Läns Hemslojdsföre-
ning, adr. Linköping.

**Den 4 Dec. finnes en elev-
plats ledig**
vid Kronpr. Margarethas vårdanst. för
tuberkulösa barn, adr. Kullasveden.
Elementärbildning o. intresse för bar-
navård fordras. Vidare meddelar
FÖRESTÄNDARINNAN.

Vikariat
under vårterminen 1915 vid Väster-
norrlands läns sinnesslöanstalt i Sol-
lefteå med en aflöning af 650 kr.
för år jämte allt fritt är ledigt för
vederbörligen examinerad lärarinna.
Till anstaltens styrelse ställd ansökan
insändes före den 10 dec. 1914 till
styrelsens ordförande, kontraktspro-
sten C. Akerberg, adr. Sollefteå.

**V.d. Fredrika-Bremer-Förbundets
Landthushållningsskola**

för utbildande af lärarinnor är befatt-
ningen som lärarinna i slöjd (väfning
och sömnad), tvätt och hemmets vård
till ansökan ledig. Kompetens: af-
gångsbetyg från flickskola, fakultet-
betyg samt helst undervisningsvana.
Begynnelselön 800 kr. och allt fritt.
Platsen tillträdes d. 11 jan. 1915.
Ansökningshandlingar, ställda till
Styrelsen, insändas före d. 20 dec.
under adress Rimforsa.

PLATSSÖKANDE

MUSIKLÄRARINNA, exam. ung, ener-
gisk, önskar anställning på nyåret vid
skola eller privat. Svar till »Musik
1915», Iduns exp. f. v. b.

UNG LÄRARINNA önskar under fe-
rierna, dec.—jan., mot fritt vivre och
fri resa komma i mindre fam. att
jämte husmodern deltaga i alla görom-
ål, gärna matl. Har genomg. kurs i
matlagn. och bakning. Något kunnig
i sömnad och handarbeten. Är även
villig undervisa något i småskolans
ämnen. Svar till »Bohusländska», adr.
Stenungsund.

FLICKA, som genomgått väfskola, öns-
kar plats vid skola eller hem. Betyg
o. rek. finnes. Svar till »A. N.,
Iduns exp. f. v. b.

18-ÅRIG VÄRMLÄNSKA från godt
hem önskar snarast möjligt plats som
husmors hjälp. Genomgått kurs i
matlagn. och är musikalisk. Svar
till »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

FLICKA önskar plats på större landt-
gård för att lära matlagn. och
alla i ett hem förek. göromål. Svar
till »24», Iduns exp. f. v. b.

UNG, ENKEL, BILDAD FLICKA öns-
kar plats till den 1 dec. Är van att
på egen hand sköta ett hem; har äfven
deltagit i späda barns vård. Kunnig
i sömnad. Fina ref. Svar märkt »Pä-
litlig», Iduns exp. f. v. b.

LÄRARINNA önskar under ferierna,
1 dec.—1 mars, plats i familj att
mot fritt vivre deltaga i hvarjehanda
göromål. Svar emotes tacksamt inom
8 dagar under adr. »T. L., Iduns exp.
f. v. b.

JEUNE FILLE FRANÇAISE très
bonne éducation demande place dans
famille pour enseigner la langue.
Prière de répondre à Jeune fille fran-
çaise au bureau du journal Idun.

PLATS ÖNSKAS I FAMILJ eller sjuk-
hem av flicka som genomgått elevkurs
på lasarett. Är van och villig att
deltaga i husliga sysslor. Svar med
uppgift om löneförmån. till »Hösten
1914», Iduns exp. f. v. b.

19-ÅRIG FLICKA från landet med 7-kl.
elementärbildning önskar för vidare
utbildning i praktisk riktning efter nu
med bästa betyg genomgången väf-
nads- och hushållskurs plats i godt
hem 15 jan. eller senare. Reflekte-
rande torde godhetsfullt före 1 dec.
tillskrifva »Arbetsvillig», Helsingborg
p. r.

HUSHÅLLSVAN, bättre flicka söker
plats i godt hem som husmors verk-
liga hjälp. Kunnig i matlagn., bak-
ning o. s. v. Goda betyg. Vid. Nya
Inack-Byrån, Jakobsbergsg. 34, Sthlm.

22-ÅRIG enkel och anspråkslös skän-
ska af god familj önskar plats 1 dec.
eller jan. i mindre familj eller att
sköta hemmet åt ensam dam eller
herre. Hjälp till gröfre göromål öns-
kas. Gärna i Sthlm eller annan stad
i mellersta eller norra Sverige. Är
kunnig i matl., bakning, husliga gö-
romål samt genomgått sjukvårdskurs.
Vackra betyg. Svar med lönevillkor
m. m. till »Rask och villig familje-
medlem», Iduns exp.

LÄRARINNA önskar under tiden 10/12
—10/2 plats i familj e. d. för att
lära hushåll. Betalar gärna något.
Sv. t. »Småskoll», Stjärnvik (Västn.).

I STOCKHOLMS NÄRHET önskar
praktisk, bättre flicka, som genom-
gått hushållskurs, snarast plats i godt
hem där jungfru finnes. Någon lön
önskas. Svar till »Familjemedlem 22
år», Iduns exp. f. v. b.

UNG, HEMLÖS FLICKA, van vid och
med hög för arbete, önskar plats som
husmors hjälp i vän. hem. Ej lön.
Villig utföra ensamj. sysslor. Svar
till »Norrländska», Iduns exp., Sthlm.

UNG FLICKA önskar plats, har ge-
nomgått handarbets-, skolköks- och
handelskola. Innehar plats men öns-
kar ombyte. Goda rek. finnes. Svar
till »R. W. 20 år», Upsala p. r.

TYSK SPRÅK-, tecknings- och mu-
siklärarinna önskar plats i svensk fa-
milj eller skola, jan.—juni 1915. Ta-
lar äfven engelska och franska. Svar
till »Sprachlehrerin», Iduns exp.

EN 25 ÅRS BILDAD FLICKA önskar
plats som husmors hjälp. Svar till
A. Hedlunds Bokhandel, Karlsborg
emotes tacksamt snarast.

BARNKÄR, 20-årig, bättre flicka, kun-
nig i maskinskrifning och något bokf.,
van vid husliga syssl., önskar plats
i godt hem mot någon lön. Familje-
medlem. Sv. till »December», Helsing-
borg p. r.

KRÄFTIG och DUKTIG, glad flicka,
kunnig i enklare matlagn., van vid
arbete, söker senast den 15 dec.
plats i god familj, där hon under
husmors ledning kan få utbilda
sig i alla till skötandet af ett hem
hörande göromål. Små pret. Svar
till Iduns exp. under signatur »Maria
17 1/2 år».

Kvinnl. Gymnastikdirektör
hemkommen från Belgien söker snarast
anställning, fast eller tillfällig. Svar t.
»Språkkunnig» under adr. S. Gumaelii
Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Bättre flicka,
19-årig, förlöfvad, önskar snarast plats
i präst- eller mindre tjänstemanna-
familj. Kunnig i matlagn., sömnad
m. m. samt villig deltaga i föref. gö-
romål. Någon lön önskvärd. Svar skt.
»Familjemedlem 1914» under adr. S.
Gumaelii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

Förlofvad flicka

önskar komma till godt hem på landet
för att lära husliga sysslor, särskildt
matlagn. Svar med uppgift om
pris till »W. A. R., S. Gumaelii
Annonsbyrå, Göteborg.

Pensionat & Hvilohem

LEKSAND. Hvilohemmet Tibble Pen-
sionat lämplig rekreativsort. Järnväg
till Leksand.

Jul- och vintergäster
mottagas på herrgård i n. Småland.
Skogrikt högt läge, 250 m. ö. h., i
naturskön trakt. Adr. Fru Ch. Wick-
bom, Gransbo, Tranås.

Å Nobynäs herrgård

bel. i norra Smålands vackraste trakt,
erh. utm. inackordering (äfven under
julen). Lungsjuka pers. mottagas icke.
Vidare meddelar Fru E. von Kothen,
Nobynäs, Frinnaryd. Rikstel. 5.

Inackordering

erhålles å
Egendomen QVILL,
högt o. särdeles vackert läge å
Små. höglandet. Elektr. ljus. Varmå
bad. Lungsjuka pers. mottagas ej.
Vidare meddelar Fru E. von Kothen,
Nobynäs, Frinnaryd.

NY UPPLAGA

af **Iduns Kokbok** är nu utkommen
och finnes till salu i alla boklädor.

Denna vår modernaste kokbok,
utgifven af **Elisabeth Östman**, inne-
håller öfver 1.000 praktiskt pröfvade
recept och är rikt illustrerad.

Pris: elegant inbunden Kr. 5:50.

Östermalms Förlösningshem,
12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm.
Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.

Fritt val af läkare och ackuschörska.
Referenser till följande herrar läkare: Erik
Ahlström, Edv. Alin, Emil Bovin, Hj
Forsner.

Prospekt sändes på begäran.
HILMA FREDLUND, Föreståndarinna
Rikstel 90 12. Allm Tel 12 50

DUGLIGA HUSHÅLLSFÖRKNAR er-
hållas å Margareta slöjd- och hus-
modersskola, Filipstad. Elever o. pen-
sionärer mottagas.

HUSHÅLLSKURS 15 JAN.—15 APRIL
för unga flickor (familjemedlemmar).
Äfven inackordering för dem som blott
vilja vistas på landet. Öfverstinnan
A. Hyltén-Cavallius, f. Frick, Sand-
viks herrgård, Små. Burseryd.

Bogstens Hushållskurs
20 jan.—20 april 1915. Begär prosp.
Fru Ida Palmgren, Betnäs.

DE SOM BEHÖFVA HVILA samt hög
och frisk, blandad skogsluft kunna
för inackordering kortare eller längre
tid med förtroende vända sig till
Gårdsjö Hotel och Pensionat i Väster-
götland, adr. Gårdsjö station.

Konvalescenthem för Barn

beläget 300 fot öfver hafvet i skog-
rik trakt vid Boråsbanan, mottager
klena o. friska barn för rekreation.
Föreståndarinnan har i utlandet spec.
studerat barnsjukvård. Barn med
smittosam sjukdom mottagas ej. Mo-
derata priser.

TYRA RINMAN,
Utex. sjuksköterska.
Adr. Önnered, Landvetter.

DAGEN

Huvudredaktör:
Henning von Melsted

är dagens och morgondagens tid-
ning. Lättläst, billig, folklig, rik på
uppslag och aktuella artiklar av
allvarlig och nöjsam art, strävar
DAGEN att bli de svenska hem-
mens egen tidning.

En ständigt mera driven stab av
unga rapta pennor bidrager till att
ge DAGEN dess lämpligaste inne-
håll. Tecknare, korrespondenter i
ökad antal landet runt, begärade för-
fattare på det litterära och konstnärl-
liga området utfylla i sin mån tid-
ningens allvarliga strävan att göra
initiativkraftiga insatser på alla om-
råden. En väl vald följetongsav-
delning med flera svenska original-
bidrag genomlöper DAGENS för-
ströelseavdelning året om.

Men främst av allt: DAGEN arbe-
tar energiskt och framgångsrikt för
att bli en politisk och social faktor,
som sätter in hela sin kraft på att bä-
ra fram de sannt nationella och folk-
liga idéer, DAGEN vill kämpa för.

För att kunna tillhandahålla de
vidsträcktaste delar av vårt land så
snabba nyheter som möjligt utgår
DAGEN numera dagligen i tre uppl-
agor på olika tider.

Morgonupplagan utgives ti-
digt på morgonen samtidigt med
öfriga Stockholms morgontidningar
och lämpar sig öfver hela landet som
en synnerligen mångsidig, koncen-
trerad och prisbillig stockholms-
tidning.

Middagsupplagan är Stock-
holms enda förmiddagstidning. Den
kan följaktligen snabbare än någon
annan tidning meddela morgonens
och förmiddags nyheter, däribland
särskilt de nyaste underrättelserna
från det pågående världskriget. Mid-
dagsupplagan kr. 4:50.

Att DAGEN slagit igenom och blivit
en verkligt omtyckt tidning be-
visas bäst därav, att DAGEN nu
dagligen utgår i 42,000 ex.,
vilken upplaga snabbt ökas.

dagsupplagan när genom de snabba
förmiddagslägen från huvudstaden
under eftermiddagens lopp större
delen av mellersta Sverige, från
Värmland, Dalarna och Gestrkland
i väster och till Öster- och Väster-
götland i söder. Middagsupplagan
är för stora delar av detta område
den enda färska eftermid-
dagstidningen.

Expressupplagan är i främsta
rummet att rekommendera för de
orter, som ligga längre bort eller
hava mindre goda kommunikationer
med huvudstaden, liksom dess inne-
håll genom utbytande af en del rent
lokala stockholmsnyheter mot med-
delanden av större allmänt intresse
gjorts värdefullare för dem, som
vilja hava en rapp och från början
till slut läsvärd samt framförallt
otroligt billig nyhetstidning. Ex-
pressupplagan tryckes på kvällen
och når således sina läsare i regel
på följande dags morgon.

Genom tillmötesgående från Bro-
kiga Blads Red. kan denna om-
tyckta tidning fortfarande erhållas
av prenumeranter å någon av DA-
GENS upplagor mot en tilläggsav-
gift av endast 1 kr. för helt år och
i ungefärlig proportion därtill för
kortare tid.

**DAGENS prenumerations-
pris** är billigare än någon annan
Stockholmsstidnings- en proppre-
meration under dec. kostar endast
65 öre för Morgon- eller Middags-
upplagan, 50 öre för Expressuppl-
agan; med Brokiga Blad resp. 75
och 65 öre. För hela 1915 kostar
DAGEN: Morgon- eller Mid-
dagsupplagan kr. 5:50, Ex-
pressupplagan kr. 4:50.

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgifvande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson,
adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
aflygges efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institutet,
längsta och fullständigaste
specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
— Begär utjortigt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Hittills öfverträffade skönhetsmedel
äro **Professör MONO'S, Paris,**
världsberömda produkter.
LÄIT MONO försökar i högsta grad,
förhindrar och borttager rynkor m. m.,
gör hyn ungdomligt skär.
Ensamförsäljare **FRANSKA PARFYMAGASINET,** Hofleverantör, 21
Drottninggatan 21, Stockholm.

Inga gråa hår
erhåller den, som använder den sedan
öfver 30 år öfver hela världen välkända
Royal Windsor
(giftfri)
Intet färgämne. Försändes diskret;
kr. 5 + porto.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

OATINE
är ren hafreextrakt.
För dålig mage ordinerar
hafregrot; för dålig hy
hafrecreme, som re-
nar porerna, aflyg-
nar fräcknar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Akta **Oatine-Creme i vitt burk** med
grönt lock: pris 1.50; 4-dubbel inneh.:
3.—. **Oatine-Snow** 1.50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11,
Birgerjarlsq. 16 o. Drottningg. 63, Stålm.

Den som vill bevara och försköna
ansikte, händer och hals, samt bort-
taga solbränna m. m. begagnar endast
Majorskan Edmanns
utsökta
Crème Idéale
och
Poudre Idéale
FÖRNÄMSTA PARFYMAFFÄRER.

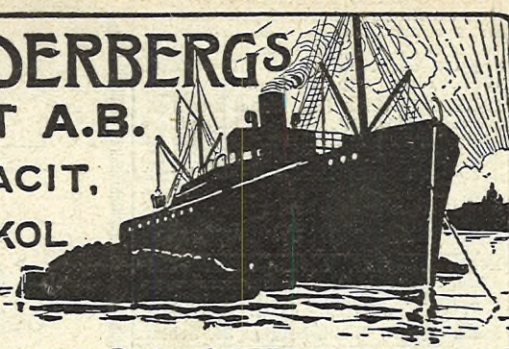
Om Ni hade en idé om
hur verkligt praktisk
och viktig för Eder hälsa
och välbefinnande
denna lilla prisbilliga
och snygga
badapparat är,
låter Ni ej den-
na annons pas-
sera. Det kostar
blott ett bref-
kort att få full
beskrifning. **Det**
tager endast 5
min. att få ett
efter sanitärs-
te regler upp-
friskande bad
fr. stadigt, rent
jvattentillflöde,
varmt el. kallt,
regleradt med
en kran vid borsten. Onödiggör badkar
med dyrbara och vidlyftiga rörledningar.
Ni badar här renare på 4 liter vatten än i
ett badkar.
Bad äro nödvändiga, rådfråga Eder läkare
Amerikanska Maskinimporten, Härryda 5.

Bröderna Blohm,
Handskfabrik, VESTERÅS.

Fausthandskar.
Skidhandskar,
Fausthandskar,
Pelshandskar,
Fodrade
handskar,
Astrachan-
handskar,
Glacéhandskar,
Kastorhandskar,
Militärhandskar.

Obs! Efterfråga alltid handskar från
BRÖDERNA BLOHM - Vesterås.

H.G.SÖDERBERGS
IMPORT A.B.
1MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast Söderbergs Kolimport.

Utmärkta organ
för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Helsingborg:** Helsingborgs Dagblad.
- Hernösand:** Hernösands-Posten.
- Hudiksvall:** Hudiksvallsposten.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Nya Wermlands-Tidningen.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöta Correspondenten.
- Lund:** Lunds Dagblad.
- Lysekil:** Lysekils-Posten.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonsblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Söderhamn:** Helsingen.
- Södertelje:** Södertelje-Södertörnsposten.
- Uppsala:** Uppsala.
- Västervik:** Västerviks Veckoblad.
- Västerås:** Westmanlands Allehanda.
- Växiö:** Smålandsposten.
- Visby:** Gotlänningen.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlandsposten.

Ny Väfbook n:o I, 3:dje tusendet, innehåller ett 60-tal afbildningar med beskrif-
ningar å provver från Sigrid Palmgrens Väfskola, Norrköping
och Elin Johanssons Väfskola, Linköping. Redigerad af Gerda Björck.
Ny Väfbook n:o II, elementär teoretisk vägledning med praktisk tillämpning i
kolor, planscher, utarbetad af Gerda Björck, adr. Linköping
Priset å hvarje bok är 3 kr. Försäljningen sker genom bokhandeln, ut-
gifvarne eller Lithografiska Bolaget, Linköping. Vid köp af 10 exemplar er-
hålles rabatt.

Florodol-Tvålen
Säljes öfverallt
å 60 öre

förlänar sammetsmjuk, smidig och vacker
hy, gör hals och händer hvita och mjuka.
Parfymeri FLORA, GEFLE.

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
Prima Antracit
HUSHÅLSKOL • COKES • BRIKETTER
Begär vid telefonering å Riks och Allm. **endast**
"Lundströms".

ANVÄND LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

VISKAFORS
LÄTTA
ELEGANTA
HÅLLBARA
SE VÅRA NYA MODELLER, OCH NI
KÖPER INGA ANDRA GALOSCHER
TY DE PASSA SKODONEN BÄST!

Kommissions-
lager hos
C. J. WESSMAN, ST. NYGATAN 44, STOCKHOLM
JOH. LINDNÉR, MALMÖ.
VILHELM LINDAHL, ÖRNSKÖLD SVIK.

Elfkullens Husmodersskola börjar sin 8:de kurs 15 jan. Undervis-
ning i alla inom ett hem förekom-
mande göromål. Utmärkt undervisning af examinerade lärarinnor. Prospek-
t mot dubbelt porto. **Selma Gustafsson,** föreståndarinnan, adr.: **Jemshögsvä-
gen 10, Stockholm.**

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Super serveras. Birgerjarlsq. 8, Stockholm.**
(röd, grön o. gul spårvagn stannar vid porten). Riks. 44 01. 72 59. Allm. 125 39, 195 19.

Aktieb. S:ta Birgitta-Skolan
Regeringsgatan 19—21.

Till kurserna i klädsömnad, fransk linnesöm, konst-
broderi, spetsöm, knyppling, monteringar m. m. som börja
i Januari, mottagas anmälningarna under Dec. månad. **Affonlektioner**
2 ggr i veckan. Obs! Samma lärarinnor som föregående år. Föreläs-
ningar: Comtesse G. o. Fröken Elisabeth Thorman. Försäljning af: Textilar-
beten, spetsar, broderier, Käthe Kruvedockor, Linneutstyrslar. Prospekt på
begäran. Rikst. 141 08, Allm. Tel. 51 90. **Emmy Kylander.**

Gymnastisera hemma

med hjälp af gym-
nasttången **«Ideal»**—
Ögonblickl. fastsätt-
ning å dörrkarmarne,
utan skruvar o. d.
inga märken å mål-
ningen efteråt. Absolu-
t säker för såväl
vuxna, som barn. Pas-
sande för upptill 950
mm. dörrvidd Kr. 6.—
fraktfr. Beordra idag!
Prospekt på begäran.

Th. P. PÅLSSON, Stockamöllan.

Turkiska badet,
i Malmörsgbadet är öppet hvarje tors-
dag för damer. Yppersta medel
för bibehållande af smärt figur och
fin hy. Badet är angenämast; om
man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9.
Filialer: { Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.
Deposition } 5%
Kapitalräkning }
Sparkasseräkning 4 1/2%
Fondafdelning. Kassafack

BRUNKEBERGS
TEATERN
Alltid veckans
bästa nyheter!

TRICOPHEROUS

är världens förnämsta Hår-
medel och öfverträffas icke af
något annat liknande preparat.
Pris pr fl. 2.50.
Erhålles hos alla 1:sta klass Par-
fymeri-, Drog- och Coiffyrfäfer.

Ferrin

Fås på apoteken
Bästa järnmedel
utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

EXCELSIOR
är den yppersta
GUMMIKLACKEN

Idun utgives denna vecka
i A och B.